

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**Diplomsko delo
visokošolskega programa**

JAVNA NAROČILA

Anton Zaletel

Ljubljana, marec 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

JAVNA NAROČILA

Kandidat: Anton Zaletel
Št. Indeksa: 04023952

Mentorica : doc. dr. Maja Klun

Ljubljana, marec 2009

POVZETEK

Država s svojimi institucijami nastopa na trgu javnih naročil, kjer javno naročilo pojmuje kot oskrbo javnega sektorja z blagom in storitvami. V Sloveniji je v skladu z evropskimi direktivami področje javnega naročanja in revizije urejeno s tremi krovnimi zakoni. Za podjetja je nastopanje na trgu javnih naročil po eni strani izredno zanimivo tako s finančnega kot ostalih vidikov, po drugi strani pa vsebinsko in časovno zahtevno. Ker se prek javnih naročil porablja pomemben del proračunskega denarja, mora država ravnati po načelih dobrega gospodarja, hkrati pa mora s svojimi institucijami zagotavljati preglednost, konkurenčnost in enakopravnost za vse sodelujoče gospodarske subjekte. Največjo vlogo na področju zagotavljanja navedenih načel ima Državna revizijska komisija in Računsko sodišče. Podjetja pogosto opažajo, da vložitev zahtevka za revizijo nima ustreznega učinka, hkrati pa obstaja bojazen, da si zaprejo pot za nadaljnje kandidiranje na javnih razpisih.

Ključne besede: javni sektor, javna naročila, revizija postopkov javnega naročanja, Državna revizijska komisija, kandidiranje na javnih razpisih.

SUMMARY

The general government with its institutions performs acts on the market of public procurement, where a public procurement is defined as the procurement of goods, services or works for the public sector. The public procurement and audit sector is in Slovenia, in accordance with the European directives, based on three umbrella acts. For a company the participation on the market of public procurement is, on one hand, extremely interesting from the financial as well as other points of view, yet on the other hand it is substantively hard and time consuming. Because a lot of money from the budget is used for public procurements, the government must act as a good manager, but at the same time it must, with its institutions, ensure the transparency, competitiveness and equality for all participating economic operators. The largest roles, in the area of ensuring the listed postulates, have the National Audit Commission and the Court of Audit. The companies often observe that to submit a request for audit does not have the accurate effect, and at the same time there exists an apprehension that they will confine themselves from further candidature at public tenders.

KEY WORDS:

The public sector, public procurements, the revision of the procurement procedures, the National Audit Commission, to candidate at public tenders

KAZALO

<i>POVZETEK</i>	ii
<i>SUMMARY</i>	iii
1 UVOD	1
1.1 IZHODIŠČE DIPLOMSKEGA DELA	1
1.2 NAMEN IN CILJ RAZISKAVE	2
1.3 METODE DE LA.....	2
1.4 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA	3
2 OPREDELITEV JAVNEGA NAROČANJA	5
2.1 POJEM JAVNEGA NAROČILA	5
2.2 ZGODOVINA PRAVNE UREDITVE JAVNIH NAROČIL	8
3 OSNOVNE DIKCIJE ZAKONA O JAVNEM NAROČANJU	12
3.1 OSNOVNE NAVEDBE ZJN-2 IN NJIHOV POMEN	12
3.2 TEMELJNA NAČELA JAVNEGA NAROČANJA.....	14
3.2.1 Vrste postopkov po zakonu o javnih naročilih	15
3.2.2 Opravila v postopkih javnega naročanja.....	17
3.3 OBSEG JAVNIH NAROČIL V REPUBLIKI SLOVENIJI.....	21
4 JAVNO NAROČANJE V EVROPSKI UNIJI	25
5 REVIZIJA POSTOPKA JAVNEGA NAROČILA	28
5.1 PRAVNA UREDITEV REVIZIJE POSTOPKA V EU	29
5.2 PRAVNA UREDITEV REVIZIJE POSTOPKA JAVNEGA NAROČANJA V SLOVENIJI.....	32
5.3 PRAKTIČNA UPORABNOST INSTRUMENTA PRAVNEGA VARSTVA.....	37
6 IZKUŠNJE Z JAVNIMI NAROČILI V PODJETJU ELEKTROSERVISI	43
6.1 PREDSTAVITEV PODJETJA	43
6.2 PROBLEMATIKA SODELOVANJA NA JAVNIH NAROČILIH.....	44
6.3 PRIMER CELOTNEGA RAZPISNEGA POSTOPKA	46
7 ZAKLJUČEK	52
<i>LITERATURA</i>	54
<i>VIRI</i>	55
<i>SEZNAM SLIK IN TABEL</i>	56
<i>PRILOGA</i>	57
<i>IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA</i>	66

1 UVOD

1.1 IZHODIŠČE DIPLOMSKEGA DELA

Vsak gospodarski prostor je sestavljen iz različno velikih gospodarskih subjektov. Cilj vsakega podjetja je uspešno prodati svoje izdelke ali storitve. Sorazmerno svoji velikosti običajno posamezni subjekti tudi definirajo dogajanje v tem prostoru. Ko razmišljamo, katero je največje in najpomembnejše »podjetje« v Sloveniji, pridemo do ugotovitve, da je to država s svojimi institucijami kot največji naročnik in porabnik učinkov različnih poslovnih procesov. Podobno sliko zasledimo tudi v vseh ostalih državah. Le-te prek svojih institucij in z mnogimi socialnimi ali ekonomskimi aktivnostmi zelo vplivajo na življenje svojih državljanov in na splošno stanje v državi. Seveda mora biti prvo pravilo, da država ravna odgovorno in v smislu dobrega gospodarja pri porabi davkoplačevalskega denarja. Država mora upoštevati načela smotnosti, delovanja v skladu z veljavnimi predpisi, varčnosti, učinkovitosti in namenske porabe. Ne glede na vrsto in velikost posla pa morajo naročniki (država in njene institucije) spoštovati temeljna načela javnega naročanja, ki so: gospodarna poraba javnih sredstev, enakopravnost ponudnikov, transparentnost postopka oddaje javnega naročila ter načelo zagotavljanja konkurence med ponudniki. Skladno s temi načeli bi se morala izpeljati vsa javna naročila.

Javna naročila imajo velik narodnogospodarski pomen. Na eni strani pomenijo obremenitev pravnih in fizičnih oseb – davkoplačevalcev, na drugi pa naročila spodbujajo dejavnost gospodarskih subjektov in s tem celotnega gospodarstva. Javna naročila imajo tudi velik politični pomen. Za javnimi naročili pogosto stojijo določeni gospodarski in politični pogledi. Več kot je državnih podjetij (železnica, elektrogospodarstvo, telekomunikacije, komunala ...), večja bo vrednost javnih naročil. Ilustrativni primer so razprave o vzrokih za visoko inflacijo, ki trenutno potekajo v strokovni javnosti. Eden izmed pogosto izpostavljenih vzrokov naj bi bil »pregrevanje gospodarstva«, ki ga je generirala država s svojo povečano porabo (npr. zaradi gradnje avtocest). Državna naročila blaga in storitev lahko vzpodbudijo dejavnost gospodarskih subjektov, gospodarskih panog, večjih gospodarsko zaostalih območij, lahko zmanjšajo nezaposlenost. Po drugi strani pa pridobitev javnega naročila pomeni okrepitev tržnega položaja izbranega podjetja. To se kaže v zagotovljeni možnosti prodaje blaga ali storitev, povečanju ugleda ter referencah pri nadaljnjih poslih. Odpiranje javnih naročil tujim podjetjem pa ima tudi velik mednarodni gospodarski pomen.

Vsebina mojega dela se nanaša na trg javnih naročil in z njim povezano problematiko in značilnosti. V Sloveniji deluje ta trg po pravilih javnega naročanja od leta 1997. Predvsem zaradi procesov integriranja v Evropsko unijo, je bilo to področje deležno mnogih sprememb in prilagajanj. Trg javnih naročil je treba nujno načrtno usmeriti k strateškim gospodarskim in razvojnim ciljem države, zlasti v pogojih mednarodno odprtega tržnega gospodarstva. Taka usmeritev neposredno vpliva na razvoj

celotnega gospodarstva, še posebej pa lahko vpliva na pospeševanje razvoja manj razvitih regij v državi. Dosledno uvajanje javnega naročanja po dogovorjenih pravilih, določenih v zakonodaji, vsekakor pomeni spreminjanje načina delovanja javnega sektorja in javnih funkcij države. Seveda pa taka usmeritev ne more uspešno uresničiti gospodarske funkcije trga javnih naročil, če le-ta ne bo podvržen rednemu in strokovnemu nadzoru Državne revizijske komisije kot neodvisnega strokovnega organa države (Šest, 2007, str. 7).

1.2 NAMEN IN CILJ RAZISKAVE

Namen diplomskega dela je predstaviti delovanje trga javnih naročil ter njegov vpliv tako na celotno gospodarstvo kot na posamezno podjetje. Predstavil bom razmerja, v katera vstopajo udeleženci, ter podal presek stanja na trgu javnih naročil, s poudarkom na opisu konkretnih prask, ki jih lahko zasledimo na trgu javnih naročil v Sloveniji.

Cilj mojega diplomskega dela je vpogled v izvajanje javnih naročil v Republiki Sloveniji, s poudarkom na vplivu izvajanja naročil na ponudnika – konkretno podjetje. Z diplomskim delom želim prikazati konkreten postopek izvedbe oddaje naročila, kot ta poteka v praksi. Pri tem se želim dotakniti tudi pasti, ki se kažejo v postopkih javnega naročanja. Prikazal bom možnosti, ki jih udeležencem v primeru neskladij, kršitev ali oškodovanja zakona nudi zakonodaja, ter opozoril na to, kakšna je pri tem dejanska poslovna praksa. Teme sem se lotil predvsem zaradi dejstva, ker pri svojem delu pogosto sodelujem tako pri pripravi ponudbe za javni razpis, kot pri izvajanju storitev, za katere smo bili uspešni na konkretnih razpisih.

Temeljna hipoteza dela je sledeča: svoboden in konkurenčen trg javnih naročil, ki ga zagotavlja država in omogoča enakopraven dostop vsem zainteresiranim ponudnikom, spodbuja enakomeren in ustrezen razvoj celotnega gospodarstva. Za konkretno podjetje pa ima uspešna udeležba na javnem razpisu poleg velikega finančnega učinka tudi marketinški učinek (reference).

1.3 METODE DELA

Metode dela, ki sem jih uporabil pri izdelavi diplomskega dela, temeljijo na proučevanju teoretične podlage, tj. domače in tuje strokovne literature in zakonodaje, ki je povezana z javnimi naročili. Pomemben vir so prispevki in članki z najnovejšimi teoretičnimi spoznanji. Opiral sem se tudi na elektronske vire ter notranje vire podjetja. Predpogoj za uspešno vsebinsko oblikovanje dela je temeljito proučevanje stanja na področju javnih naročil.

Pri izdelavi diplomskega dela sem uporabil sledeče metode dela:

- Metoda analize: analitični pristop bo tako kvalitativen (obdelava količinskih podatkov) kot kvantitativen (ukvarjanje z vzroki, odvisnostmi, relacijami).

- Metoda kompilacije postopek povzemanja opazovanj, spoznanj, stališč in rezultatov različnih avtorjev.
- Metoda diskripcije proučevanje in ponazarjanje razvoja pojma javnega naročila ter povezovanje teoretičnih in praktičnih izhodišč.
- Metoda klasifikacije razvrščanje značilnosti, dejavnosti, storitev.
- Komparativna metoda primerjava delovanja trga javnih naročil v Sloveniji z Evropsko unijo.
- Opisna metoda opisovanje in slikovna ponazoritev procesov.
- Metoda deduktivnega sklepanja prehod iz splošnih teorij h konkretnim značilnostim.
- Matematične in statistične metode.

Glavna omejitev v delu je dejstvo, da so na voljo le sumarni podatki trga javnih naročil na ravni države. Konkretnih podatkov in izkušenj določenega podjetja ni mogoče pridobiti, saj se ti podatki obravnavajo kot poslovna skrivnost. Tudi podatki v zvezi z revizijami postopkov so skromni in se nanašajo predvsem na število teh postopkov, ne pa na vsebino.

1.4 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA

Vsebina dela je razdeljena na šest sklopov.

V uvodnem delu sem predstavil temeljna vsebinska izhodišča z opredelitvijo področja raziskovanja. Navedel sem razloge, zakaj bom obravnaval navedeno temo, vključno z namenom in cilji, metodami dela in omejitvami. Postavil sem tudi hipotezo, ki jo bom skozi nalogo poskušal potrditi.

Drugi del se dotika osnovnih pojmov s področja javnih naročil. Javna naročila so v osnovi povezana z javnim sektorjem. Zanimiv je prikaz zgodovine pravne ureditve obravnavanega področja, tako v svetu kot v Sloveniji. Opisani so najsodobnejši elektronski portali s področja javnega naročanja ter možnosti in olajšave, ki jih omenjeni portali prinašajo zainteresiranim ponudnikom.

Področje javnih naročil je občutljivo področje, ki ga je potrebno podpreti z ustrezno zakonodajo. V tretjem delu so opisane osnovne diktije zakonov, ki veljajo za področje javnih naročil. Trg javnih naročil je predvsem zaradi njegovega obsega izredno pomemben za celotno narodno gospodarstvo in tudi Slovenija pri tem ni izjema. Zato je razumljivo, da je to področje zakonsko trdno podprto.

Slovenija se mora ravnati kot članica Evropske unije po njenih priporočilih in direktivah Unije. Tudi pravila s področja javnih naročil je bilo potrebno prilagoditi evropskim direktivam. Četrty del je namenjen predstavitvi osnovnih usmeritev Evropske unije glede trga javnih naročil.

Ker na trgu javnih naročil nastopa država s svojimi institucijami in ker gre za velik obseg, je potrebno zagotoviti delovanje po načelih konkurenčnosti. Kajti v praksi se

pogosto pri izbiri izvajalcev pojavljajo sumi korupcije, ko gre za izbiro izvajalcev. Zato morajo imeti vsi zainteresirani posamezniki, ki bi utegnili imeti poslovno škodo zaradi omejevanja konkurence ali drugih nepravilnosti v postopku izbire izvajalca za javna naročila, možnost pritožbe na odločitev naročnika. V petem delu sem se posvetil reviziji postopkov javnega naročanja. Predstavljene so zakonske možnosti, po drugi strani pa sem predstavil tudi dejansko stanje na tem področju in dejanske možnosti, ki jih imajo posamezniki, ko so prepričani, da so oškodovani.

V zadnjem delu sem opisal konkreten primer, ko je podjetje sodelovalo na javnem razpisu, bilo izbrano in je storitev tudi korektno izvedlo. Dotaknil sem se stroškov sodelovanja na javnem razpisu ter predstavil, kaj kandidiranje pomeni za konkretno podjetje, v katerem sem tudi zaposlen.

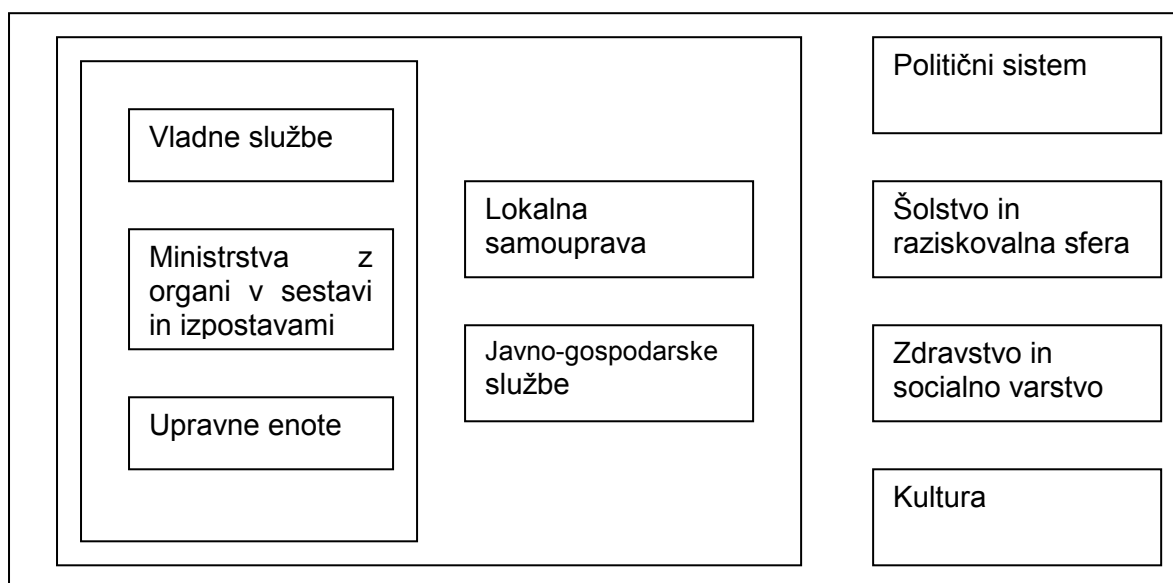
V sklepu sem podal kratek povzetek naloge in poskušal povzeti argumente, s katerimi sem potrdil temeljno hipotezo, ki sem jo postavil v uvodu diplomskega dela.

2 OPREDELITEV JAVNEGA NAROČANJA

2.1 POJEM JAVNEGA NAROČILA

Država v okviru svojih ministrstev in drugih institucij odreja proračunska sredstva. Poraba teh sredstev se vrši v skladu s pravili javnega naročanja, ki jih urejajo posebni zakoni. Javno naročilo pojmuje kot oskrbo javnega sektorja z blagom in storitvami. Čeprav ni enoznačne opredelitve javnega sektorja, bi le-tega lahko opredelili kot zbir vseh javnih organizacij, ki opravljajo družbene in gospodarske javne dejavnosti pri čemer gre za dejavnosti, ki delujejo po netržnih načelih, kar se kaže predvsem v njihovem proračunskem financiranju. Javni sektor obstaja zato, da bi se zadovoljile tiste potrebe skupnosti in posameznikov, ki jih tržni mehanizmi ne morejo zadovoljiti (Setnikar – Cankar et al., 2005, str. 29). Pri tem je osnovna naloga javnega sektorja izvajanje dejavnosti, preko katere se zagotavljajo javne dobrine in storitve, katerih trajno in nemoteno proizvodnjo v javnem interesu zagotavlja R Slovenija oz. lokalna skupnost zaradi zadovoljevanja javnih potreb, kadar in v kolikor jih ni mogoče zagotavljati na trgu (Trofenik, 2007, str. 1).

Slika 1: Elementi javnega sektorja

Vir: Setnikar – Cankar et al. (2005, str. 30)

Javna naročila služijo oskrbi javnega sektorja z dobrinami ali s storitvami, pridobljenimi na tržišču. Pri tem je potrebno poznavanje različnih strok, od gradbeništva, elektronike, medicine do prava, financ ... Zato je izvajanje javnih naročil problematično tako s stališča stroke kot tudi s stališča varstva interesov

naročnika in ponudnika. Javna naročila so pomemben generator gospodarske rasti in eden izmed ključnih vzvodov politike javnofinančnih odhodkov. Na njihov obseg in vrednost vplivajo številni dejavniki, kot so gospodarska, socialna in strateška usmeritev države. K izvajanju javnih naročil so zavezani posredni in neposredni porabniki državnega in lokalnih proračunov.

Posamezni avtorji različno razlagajo pojem javnega naročila. Najširši opis pojma javnega naročila je, da se na podlagi vnaprej določenega postopka in na podlagi več konkurenčnih ponudb pridobi najugodnejšega ponudnika za nakup blaga, storitev ali izvedbo gradbenih del. Javno naročanje mora spodbujati pošteno konkurenco med ponudniki ter omogočiti naročniku, da z javnofinančnimi sredstvi nabavlja blago in storitve najboljše kakovosti in, glede na zahtevano kakovost, po najnižji ceni (Primec, 2000, str. 7). Izraz javno naročilo opredeljuje oskrbo javnega sektorja z materialom in blagom ali s storitvami, pridobljenimi na tržišču. Javno naročilo se navadno uporablja v širšem pomenu kot samo nakup, saj vključuje celoten postopek od ugotavljanja potreb do dobave, od pridobivanja dovoljenj do uporabe blaga oziroma storitve in spremljanje njegove realizacije ter morebitnih odstopanj od zahtev in dogovorov (Černigoj, 1997, str. 2). Javno naročilo kot pravni pojem lahko opredelimo kot skupnost pravnih dejanj, s katerimi država in njen javni sektor na podlagi premoženjskopравnih razmerij nabavlja blago, oddaja storitve ali izvaja gradnje po predpisanem postopku (Mužina, Vesel, 2007, str. 15).

Zakon iz leta 2000 (opredelitev iz zakona o javnem naročanju - ZJN-1: Uradni list 39/2000), ki je prenehal veljati z uveljavitvijo novega zakona v letu 2007, navaja zanimivo opredelitev javnega naročila, in sicer »je celotni skupek dejanj, ki jih mora opraviti naročnik s ciljem gospodarne nabave blaga, storitev ali gradenj po zakonu in upoštevajoč temeljna načela javnega naročanja«. Gre za vsa dejanja od predrazpisne faze do raziskave trga, od načrtovanja nabave, izvedbe medsebojnih obveznosti, garancije do prenehanja pogodbenega razmerja. V ožjem smislu gre za vse postopke od objave v Uradnem listu do končne izbire izvajalca. Po dikciji zakona o javnem naročanju je naročnik tisti, za katerega primarno veljajo določila zakona. Sistem javnega naročanja je zato specialno pravno razmerje glede na sistem klasičnih civilnopravnih razmerij. Posebnost javnega naročanja je predpogodbena faza, ki posega v načelo proste izbire pogodbenega partnerja. Stranke, ki vstopajo v pogodbeno razmerje, se same odločajo, ali in s kom bodo vstopale v medsebojna pogodbeno razmerja; nagibi za sklenitev pogodbenih razmerij so pri tem lahko racionalni ali pa tudi ne (na veljavnost pogodbenega razmerja vplivajo šele, ko presežejo mejo prisilnih predpisov). Sistem javnega naročanja pa ima za cilj določitev racionalnega in nepristranskega načina izbire pogodbenega partnerja. Postopek javnih naročil je eden od pravnih postopkov, katerega osnovni cilj je vzpostaviti premoženjsko razmerje med državo oziroma tistimi, ki razpolagajo z javnimi financami, in trgom oziroma zasebnim sektorjem pri zadovoljevanju državnih potreb in opravljanju njene funkcije (Juhart v: Kekec, 2005, str. 7). Pri javnih naročilih torej veljajo posebna pravila za sicer običajno obligacijsko razmerje, saj kot kupec nastopa naročnik, ki je neposredni ali posredni proračunski porabnik.

Veljavni zakon o javnem naročanju (v nadaljevanju ZJN-2) v drugem členu javna naročila razvršča v naslednje skupine (Uradni list št. 128/06):

Javno naročilo gradenj je javno naročilo, katerega predmet je bodisi izvajanje bodisi projektiranje in izvajanje gradenj, ki so povezane z eno od dejavnosti s seznama dejavnosti na področju gradenj, ali gradnja ali izvedba ene od dejavnosti na področju gradenj in ustreza zahtevam, ki jih določi naročnik. »Gradnja« je rezultat dejavnosti iz te točke in točka predstavlja gospodarsko in tehnično funkcionalno celoto.

Javno naročilo blaga je javno naročilo, katerega predmet je nakup, zakup, najem ali nakup blaga na kredit z možnostjo odkupa ali brez te možnosti. Javno naročilo, katerega predmet je dobava blaga in vključuje storitev namestitve in inštalacije, ki je vezana na to blago oziroma, na uporabo blaga v skladu z njegovim namenom, se obravnava kot »javno naročilo blaga«.

Javno naročilo storitev je javno naročilo, katerega predmet je izvedba ali izvajanje ene ali več storitev s Seznamom storitev. Javno naročilo, katerega predmet so blago in storitve s Seznamom storitev, se obravnava kot javno naročilo storitev, če vrednost zadevnih storitev presega vrednost blaga, ki je zajeto v naročilu. Javno naročilo, katerega predmet so storitve s Seznamom storitev in vključujejo dejavnosti s Seznamom dejavnosti na področju gradenj, ki so samo dodatek glavnemu predmetu naročila, se obravnava kot javno naročilo storitev.

Vsako javno naročilo je skupek različnih in številnih procesov: tehničnih, finančnih, komercialnih, političnih in pravnih, s katerimi država na podlagi premoženjskopравnih razmerij pridobiva blago ali storitve po predpisanem postopku. Javna naročila je mogoče izvesti izključno z načrtovanimi in preišljenimi postopki. Javno naročanje je dejavnost, s katero država na trgu na podlagi premoženjskopравnih razmerij nabavlja dobrine, ki jih potrebuje. S tem država postane eden izmed povpraševalcev. Zaradi svoje velike ekonomske moči, obsežnih in zelo raznovrstnih potreb, ki so mnogokrat tudi stalne, pa je njen vpliv, če ga primerjamo z vplivom drugih povpraševalcev, mnogo večji (Eržen, 2001, str. 23).

Javna naročila predstavljajo multidisciplinarno področje, saj posegajo v pravni, upravni, ekonomski, finančni, proračunski in tehnični sistem, ter še nekatere druge sisteme. Pojem javnih naročil lahko obravnavamo z različnih zornih kotov (Jekovec, 1999. str. 5):

- gospodarskega,
- finančnega,
- socialnega,
- sociološkega,
- geografskega,
- pravnega,
- zgodovinskega,
- političnega.

Cilji pravnega urejanja javnih naročil so naslednji (Jekovec, 1999, str. 8):

- **zagotavljanje finančne discipline** uporabnikov proračunskih sredstev, da bi se zagotovila racionalna poraba le teh (najugodnejša ponudba);
- javna naročila so pogosto načrtno sprejet **instrument državne gospodarske politike**, ki lahko zajema oživitev gospodarstva, skrb za konkurenčnost nacionalnega gospodarstva nasproti tujemu, skrb za posamezne panoge;

- zagotavljanje napredka s pospeševanjem **konkurence med ponudniki**, ki jim omogoči svoboden vstop na trg in enakopraven položaj ob enakih pogojih;
- graditev **zaupanja javnosti** v delo države in njenih organov in s tem prepričanja o smotni porabi proračunskih sredstev;
- **preprečevanje korupcije**.

V zakonu o javnih naročilih je poskrbljeno za enakopravnost postopanja ponudnikov ter za omejitve, ki jih ima naročnik pri določanju razpisnih pogojev in razpisne dokumentacije.

2.2 ZGODOVINA PRAVNE UREDITVE JAVNIH NAROČIL

Prvi zametki javnih naročil so nastali v ZDA v sredini 19. stoletja, in sicer na področjih komunale, železnice in javnih zgradb. V obdobju od leta 1886 do leta 1920 se je začel uveljavljati poudarek na enakopravnosti med ponudniki. Avstro-Ogrska je prve predpise o javnih naročilih sprejela po letu 1880. Ti so veljali tudi pri nas. V obdobju od leta 1930 do leta 1950 je na področju javnih naročil prihajalo predvsem do zaščite domačih ponudnikov. Leta 1950 je bila ustanovljena Svetovna trgovinska organizacija, ki je imela neposreden vpliv na javna naročila, predvsem v smislu odpiranja trga. Začetek pravnega urejanja javnih naročil je bil povezan z razvojem mednarodne trgovine in z rastjo proizvodnje. Razvite države so kmalu spoznale, da neracionalna javna poraba izredno obremenjuje državni proračun, čemur so se poskušale izogniti (Černigoj, 1999, str. 1).

Prvi predpis, ki je urejal področje oddaje javnih naročil na ozemlju Republike Slovenije, je bila cesarska uredba o gradnji južne železnice Dunaj – Trst. Lokalni gradbeniki so se pritoževali, da niso v enakopravnem položaju z izvajalci z Dunaja in okolice, saj so bili vsi posli takrat zaupani le-tem. Leta 1908 je bil s strani cesarja Franca Jožefa sprejet prvi zakon, ki je omogočal dostop do državne blagajne (Primec, 2000, str. 8).

Začetek pravne ureditve področja javnih naročil v Republiki Sloveniji sega v leto 1992, ko je bila kmalu po osamosvojitvi izdana prva Odredba o pogojih in načinu javnega razpisa za oddajo določenih del, ki se financirajo iz proračuna Republike Slovenije, objavljena v Uradnem listu RS, št. 24/92. Odredbi je po dobrem letu dni sledil Zakon o izvrševanju proračuna in o proračunu Republike Slovenije za leto 1993, objavljen v Uradnem listu RS, št. 28/93. Tej odredbi je leta 1994 sledila njena dopolnitev, imenovana Odredba o spremembi odredbe o postopku za izvajanje javnega razpisa za oddajo javnih naročil, objavljena v Uradnem listu RS, št. 19/94. Urejanje področja javnega naročanja je bilo zelo aktualno v zadnjih letih, predvsem z vidika približevanja Slovenije Evropski uniji in prilagajanja njenemu pravu. Prvi celovit poskus ureditve sistema javnih naročil v Republiki Sloveniji je bil sprejetje zakona o javnih naročilih v letu 1997. Od leta 1997 naprej je bilo področje javnih naročil deležno pogostega spreminjanja zakonodaje, deloma zaradi prilagajanja zakonodaje Evropske unije, pa tudi zaradi neizkušenosti tako pripravljavcev predpisov kot tudi udeležencev v postopkih javnega naročanja. V praksi so se kmalu pokazali nekateri

pozitivni učinki uvedbe zakona. Javna naročila so pomembno vplivala na konkurenco med ponudniki, kar je pomenilo pomemben odmik od dotedanje prakse sklepanja pogodb med javnoupornimi organi in zasebnim sektorjem. S sprejetjem prve popolne zakonodaje s področja javnega naročanja se je poskušalo zagotoviti večjo konkurenčnost med ponudniki in doseči večjo prepoznavnost poslovanja naročnikov in ponudnikov pri izvajanju postopkov javnih naročil, posledično pa tudi racionalnejšo porabo javno-proračunskih sredstev. Učinki postopkov javnega naročanja so se pokazali tudi na drugih področjih, kot na primer pri tehničnem razvoju, modernizaciji, uvedbi sodobnih tehnoloških postopkov pri ponudnikih, krepitvi zaupanja javnosti v delo državnih organov in pri preprečevanju korupcije. Kmalu po uveljavitvi zakona so se začele kazati tudi njegove pomanjkljivosti in nedoslednosti, predvsem na področju pravnega varstva v postopkih oddaje javnih naročil. V letu 1998 je začela delovati Državna revizijska komisija za javna naročila. Naslednje leto je bil sprejet zakon o reviziji postopkov javnega naročanja, objavljen v Uradnem list RS, št. 78/99 in št. 90/99, ki je uredil pravno varstvo ponudnikov in določil organe, pristojne za varstvo njihovih pravic (Primec, 2000, str. 8-25).

V procesu približevanja Evropski uniji (v nadaljevanju EU) je morala Republika Slovenija svojo obstoječo zakonodajo uskladiti z zakonodajo EU. Eno od področij, deležnih sprememb, je bilo tudi področje ureditve oddaje javnih naročil. Sporazum o javnih naročilih v EU v 69. členu v zvezi z ureditvijo oddaje javnih naročil določa: obojestransko odpiranje trga javnih naročil na podlagi nediskriminacije in vzajemnosti v duhu Svetovne trgovinske organizacije, zagotovitev enakopravnega dostopa slovenskim ponudnikom do postopkov za sklepanje pogodb na področju javnih naročil po pravilih EU, razen za dodelitev naročil na vodnem, energetskem, telekomunikacijskem in transportnem področju oziroma možnost nastopa tudi na navedenih področjih, takoj ko Republika Slovenija sprejme ustrezno zakonodajo na področju javnih naročil na istem področju (Informativni povzetek dejavnosti EU, 2008).

Tako je bil 12. 5. 2000 sprejet nov zakon o javnih naročilih (ZJN-1). Zakon naj bi poenostavil postopke javnega naročanja in povsem uskladil področje oddaje javnih naročil s pravili EU. V letu 2002 je Vlada Republike Slovenije predlagala spremembe in dopolnitve tega zakona in sicer z namenom uskladitve obstoječih pravil s pravili in pravnim redom EU in odprave pomanjkljivosti dotedanje ureditve, ki so se pokazale pri uporabi ZJN-1 v praksi, ter odprave administrativnih ovir, pa tudi iz potrebe po racionalizaciji postopkov ter umestitvi elektronskega naročanja. 19. 12. 2003 je bil tako kot dopolnitev ZJN-1 sprejet zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih naročilih (ZJN-1A), ki je pričel veljati 30. 1. 2004 (Kranjc v: Vodlan, 2007, str. 8).

Danes so obvezna ravnanja naročnikov in ponudnikov pri javnem naročanju blaga, storitev in gradenj določena z Zakonom o javnem naročanju (ZJN-2), ki ga je Državni zbor Republike Slovenije sprejel 23. 11. 2006. Zakon je začel veljati 23. 12. 2006, v uporabo pa je stopil s 7. 1. 2007.

V zadnjih letih smo priča vse hitrejšemu razvoju in širitvi trgov ter vse večjemu obsegu globalizacije poslovanja, hkrati pa tudi vse hitrejšemu razvoju informacijske

tehnologije in elektronskega poslovanja. Z novim zakonom o javnem naročanju (v nadaljevanju ZJN-2) se v pravni red Republike Slovenije prenašajo tudi nekatere s strani Evropske komisije sprejete direktive, s katerimi so bili postavljeni temelji elektronskemu javnemu naročanju. Junija 2007 je začel delovati portal javnih naročil ministrstva za finance, kamor naročniki neposredno pošiljajo v objavo obvestila o javnih naročilih in razpisno dokumentacijo. Portal je elektronski medij in je namenjen objavam v zvezi z javnim naročanjem in predstavlja enega od segmentov e-uprave. Vzpostavitev portala javnih naročil urejata določbi 113. člena ZJN-2 (Uradni list št. 128/06) in 108. člena zakona o javnem naročanju na vodnem, energetskem, transportnem področju in področju poštnih storitev (Uradni list št. 128/06), v nadaljnjem besedilu ZJNVETPS.

V skladu z določbo drugega odstavka 57. člena ZJN-2 in določbo drugega odstavka 57. člena ZJNVETPS so naročniki dolžni vse vrste objav v zvezi z javnimi naročili poslati v objavo portalu javnih naročil, v primeru, da vrednost naročila presega predpisano, pa predhodno tudi Uradu za uradne objave EU. Naročniki so torej dolžni pošiljati izpolnjene obrazce Uradnemu listu RS, d. o. o., po elektronski poti. Vzpostavitev portala je bila zakonska obveza, njegov namen in prednosti pa so predvsem (Uradni list RS, e-objave, 2008):

- zmanjšanje administrativnih ovir in posodobitev načina poslovanja pri javnem naročanju,
- zagotoviti na enem mestu objavo in dostopnost informacij v zvezi z javnim naročanjem,
- zmanjšanje stroškov za naročnike, ki so bili vezani na objave,
- možnost skrajšanja rokov za oddajo ponudb.

Z vzpostavitvijo portala se vzpostavlja brezplačnost objave vseh obvestil, ki so vezani na javno naročanje. Objave so javno dostopne, kar pomeni, da so brezplačno dostopne tudi potencialnim ponudnikom in drugi zainteresirani javnosti. S prehodom na elektronsko obliko pošiljanja obvestil v objavo na portalu so se skrajšali roki za oddajo. Predmet objav na portalu javnih naročil so naslednje objave (Uradni list RS, e-objave, 2008):

- predhodno informativno obvestilo,
- obvestilo o javnem naročilu,
- obvestilo o oddaji naročila,
- obvestilo o javnem naročilu po postopku zbiranja ponudb po predhodni objavi,
- obvestilo o oddaji naročila po postopku zbiranja ponudb po predhodni objavi,
- obvestilo o natečaju,
- obvestilo o izidu natečaja.

Članstvo Slovenije v EU je prineslo tudi portal TED-Tenders Electronic Daily oziroma dnevna elektronska javna naročila. TED je uradni vir, kjer se na enem mestu dobijo pravočasne informacije o oddaji javnih naročil iz EU, Evropskega gospodarskega prostora in drugod in deluje po načelu »vse na enem mestu«. Informacije na spletni strani TED so brezplačne in na voljo v uradnih jezikih EU – celotno obvestilo je v jeziku naročnika, povzetek pa tudi v drugih uradnih jezikih. TED nudi sledeče storitve (TED-Dnevna elektronska javna naročila: praktični vodnik, 2008):

- obvestila o javnih naročilih za dela, dobave in storitve iz vseh držav članic EU,
- obvestila o javnih naročilih za gospodarske javne službe (vodni, energetski, prometni in telekomunikacijski sektor),
- obvestila o javnih naročilih institucij EU,
- obvestila o zunanji pomoči in obvestila Evropskega razvojnega sklada,
- obvestila o projektih, ki jih financirajo Evropska investicijska banka, Evropska centralna banka ali Evropska banka za obnovo in razvoj,
- obvestila o javnih naročilih iz Evropskega gospodarskega prostora (Norveška, Islandija in Lihtenštajn),
- javna naročila iz Švice, skladna s Sporazumom o vladnih naročilih (GPA), sklenjenim v okviru Svetovne trgovinske organizacije (STO),
- obvestila o javnih naročilih, ki so v zvezi z Evropskimi gospodarskimi interesnimi združenji (EGIZ),
- obvestila o javnih naročilih za storitve v zračnem prometu.

Glavne prednosti »elektronske tržnice« so (TED-Dnevna elektronska javna naročila: praktični vodnik, 2008):

- boljša preglednost javnih naročil,
- odprava diskriminacije pri oddaji javnih naročil,
- dostopnost informacij širši javnosti.

V skladu z direktivami EU in mednarodnimi sporazumi je potrebno obvestila za javna naročila za dela, storitve in dobave, ki presegajo določene mejne vrednosti naročil, objaviti na spletni strani TED-Dodatku k Uradnemu listu Evropske unije.

Portal TED je namenjen potencialnim ponudnikom blaga in storitev. Poleg tega deluje še portal SIMAP, ki je namenjen organizacijam, ki jih zadeva zakon o javnih naročilih in želijo objaviti razpis. SIMAP je spletni portal za javna naročila EU, ki ponuja (Simap-portal evropskih javnih naročil, 2008):

1. splošne in posebne informacije o evropskem sektorju javnih naročil;
2. povezave na najnovejše evropske direktive o javnih naročilih;
3. povezave na oznake in pragove pogodbenih vrednosti, ki se uporabljajo pri javnih naročilih;
4. uradne standardne obrazce za pošiljanje obvestil za objavo v Uradnem listu Evropske unije, kakor je določeno v veljavnih evropskih direktivah;
5. spletne obrazce za pošiljanje v objavo v obliki pdf za ogled.

Namen portala SIMAP je podpreti učinkovitost enotnega trga in spodbuditi dobavitelje in naročnike k uporabi najboljših praks v javnem naročanju.

3 OSNOVNE DIKCIJE ZAKONA O JAVNEM NAROČANJU

Pri nas so najpomembnejši zakoni, ki urejajo področje javnega naročanja, zakon o javnih naročilih (Uradni list RS 128/06), zakon o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitve (Uradni list RS 128/06) in zakon o reviziji postopkov javnega naročanja (Uradni list RS 99/2004).

ZJN-2 določa obvezna ravnanja naročnikov in ponudnikov pri javnem naročanju blaga, storitev in gradenj. Zakon posebej ne določa obvezna ravnanja naročnikov in ponudnikov na področju oddaje javnih naročil pri nabavi blaga, oddaji gradenj in naročanju storitev na vodnem, transportnem, energetske in telekomunikacijskem področju. Za ta področja je v veljavi poseben zakon. Določbe zakona ne veljajo za naročila storitev ali blaga v vrednosti manj kot 10.000 evrov brez DDV oziroma naročila gradenj v vrednosti manj kot 20.000 evrov brez DDV.

Postopek javnega naročanja poteka v slovenskem jeziku. Naročnik lahko v razpisni dokumentaciji določi, da morajo ponudniki svoje ponudbe predložiti delno ali v celoti v tujem jeziku, zlasti v delu, ki se nanaša na kakovost in tehnično dokumentacijo, npr. – to je prospekti, tehnični material. Če naročnik pri pregledu ponudb ugotovi, da je treba del ponudbe prevesti v slovenski jezik, lahko to zahteva in ponudniku določi ustrezen rok.

3.1 OSNOVNE NAVEDBE ZJN-2 IN NJIHOV POMEN

ZJN-2 navaja osnovne opredelitve pojmov ter razlaga njihov pomen, s čimer želi zakon preprečiti napačno razlago oziroma razumevanje njegovih navedb.

Dinamični nabavni sistem je način izvedbe postopka javnega naročanja v okviru odprtega postopka, ki v celoti poteka na elektronski način. Uporablja se pri običajnih nabavah, katerih značilnost je, da v obliki v kateri so dostopne na trgu, v celoti izpolnjujejo zahteve naročnika. Ta postopek je časovno omejen, ves čas trajanja omogoča udeležbo ponudniku, ki izpolnjuje pogoje in je predložil prijavo, skladno z razpisno dokumentacijo.

Elektronska dražba je ponavljajoči se postopek in je del postopka javnega naročanja, ki poteka na elektronski način, v katerem ponudniki predstavijo nove cene, popuste in/ali izboljšanje ponudbe v okviru določenih elementov.

Gospodarski subjekt je skupni izraz za dobavitelja blaga, izvajalca storitev in izvajalca gradenj, ki je lahko vsaka pravna ali fizična oseba ali oseba javnega prava ali skupina teh oseb, ki na trgu ponujajo bodisi izvedbo gradenj in/ali gradnjo, blago ali storitve.

Industrijski ali poslovni značaj ima subjekt, ki deluje v pogojih proste konkurence na trgu z drugimi subjekti tako, da izvaja gospodarske aktivnosti, to pomeni industrijske ali druge poslovne aktivnosti, katerih namen je dobava blaga ali storitev zasebnim ali javnim gospodarskim subjektom.

Javno naročilo gradenj je javno naročilo, katerega predmet je bodisi izvajanje bodisi projektiranje in izvajanje gradenj, ki so povezane z eno od dejavnosti s Seznama dejavnosti na področju gradenj ali gradnja ali izvedba ene od dejavnosti na področju gradenj in ustreza zahtevam, ki jih določi naročnik. »Gradnja« je rezultat dejavnosti iz te točke in predstavlja gospodarsko in tehnično funkcionalno celoto.

Javno naročilo blaga je javno naročilo, katerega predmet je nakup, zakup, najem ali nakup blaga na kredit z možnostjo odkupa ali brez te možnosti. Javno naročilo, katerega predmet je dobava blaga in vključuje storitev namestitve in inštalacije, ki je vezana na to blago oziroma na uporabo blaga lahko uporablja v skladu z njegovim namenom, se obravnava kot javno naročilo blaga.

Javno naročilo storitev je javno naročilo, katerega predmet je izvedba ali ene ali izvajanje več storitev s Seznama storitev. Javno naročilo, katerega predmet so blago in storitve s Seznama storitev se obravnava kot javno naročilo storitev, če vrednost zadevnih storitev presega vrednost blaga, ki je zajeto v naročilu. Javno naročilo, katerega predmet so storitve s Seznama storitev in vključujejo dejavnosti s Seznama dejavnosti na področju gradenj, ki so samo dodatek glavnemu predmetu naročila, se obravnava kot »javno naročilo storitev«.

Kandidat je tisti, ki v postopku s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti, postopku s pogajanjem ali v konkurenčnem dialogu na podlagi naročnikovega povabila k sodelovanju izkaže interes.

Portal javnih naročil je spletni informacijski portal ministrstva za finance, kamor naročniki neposredno pošiljajo v objavo obvestila o javnih naročilih in razpisno dokumentacijo v skladu s tem zakonom. Naročnikove spletne informacije o javnem naročanju so del spletne strani naročnika, ki vsebuje informacije o javnih naročilih ter raznovrstne druge informacije, ki koristijo potencialnim ponudnikom pri pripravi ponudb. Le te so: kontaktna točka ali kontaktna oseba, njena telefonska številka, številka telefaksa, poštni in e-naslov.

Okvirni sporazum je sporazum med enim ali več naročniki in enim ali več ponudniki, katerega namen je določiti pogoje za naročila, ki se bodo oddajala v določenem obdobju. Gre za sporazume zlasti glede cene in upošteva se tudi količino.

Pogodba o izvedbi javnega naročila je odplačna pogodba med enim ali več ponudniki ter enim ali več naročniki, katere predmet je izvedba gradenj, dobave blaga ali opravljanje storitev v skladu s pomenom iz tega zakona.

Ponudnik je gospodarski subjekt, ki je pravna ali fizična oseba, ki ponuja izvedbo gradenj, storitev in/ali dobavo blaga in odda ponudbo.

Popolna ponudba je ponudba, ki je pravočasna, formalno popolna, sprejemljiva, pravilna in primerna.

Formalno nepopolna ponudba je tista ponudba, ki je nepopolna v delih, ki ne vplivajo na njeno razvrstitev glede na merila. Če je formalna pomanjkljivost ponudbe nebitvena, ponudba ni formalno nepopolna.

Pravočasna ponudba je ponudba, ki jo naročnik prejme do izteka roka, določenega za prejem ponudb.

Nepravilna ponudba je tista ponudba, ki je v nasprotju s predpisi ali je ponudbena cena očitno sestavljena na način, ki ni skladen s pravili poštene konkurence

Neprimerna ponudba je tista ponudba, ki ne izpolnjuje pogojev, vezanih na vsebino predmeta javnega naročila, in zato ne izpolnjuje v celoti zahteve naročnika, določene v razpisni dokumentaciji.

Nesprejemljiva ponudba je tista ponudba, katere ponudbena cena presega naročnikova zagotovljena sredstva, ali ponudba, katere cena je višja od cen, ki veljajo za predmet javnega naročila na trgu.

Svetovalni odbor za javna naročila je organ Evropske komisije sestavljen iz predstavnikov in predstavnic držav članic EU, ki redno preučuje uporabo ukrepov Sveta EU v zvezi z javnimi naročili.

Naročniki so organi Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti, javni skladi, javne agencije, javni zavodi, javni gospodarski zavodi in druge osebe javnega prava, ki so pravne osebe, ustanovljene za opravljanje dejavnosti, ki so v splošnem interesu in ki nimajo industrijskega ali poslovnega značaja, in so v višini več kot 50 % financirane iz proračuna. Za naročnika se šteje tudi združenje, ki ga oblikuje eden ali več zgoraj opredeljenih naročnikov. V primeru dvoma, ali določen subjekt izpolnjuje pogoje, ki opredeljujejo naročnika, lahko subjekt, ki izkaže pravni interes, pri ministru za finance, pristojnemu za finance, v pisni obliki poda predlog za ugotovitev statusa naročnika.

3.2 TEMELJNA NAČELA JAVNEGA NAROČANJA

Ureditev, izvajanje ter razvoj sistema javnega naročanja mora temeljiti na načelu prostega pretoka blaga in storitev ter na svobodi ustanavljanja. Naročnik mora zagotoviti, da so vsi podatki, ki jih ponudnik označi kot poslovno skrivnost, skrbno varovani. Poslovna skrivnost ne more biti cena, če je ta kriterij izbora. V vsakem primeru pa mora naročnik imena ponudnikov in predložene ponudbe varovati kot poslovno skrivnost do roka odpiranja. Po izboru pa mora naročnik ponudniku dovoliti vpogled v druge ponudbe in ostalo dokumentacija. Javno naročanje mora temeljiti na naslednjih načelih (ZJN-2, od 5. do 10. člena):

Načelo gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti - naročnik mora izvesti javno naročanje tako, da z njim zagotovi gospodarno in učinkovito porabo proračunskih sredstev, hkrati pa mora doseči cilje svojega delovanja, določene skladno s predpisi. Zaradi večje gospodarnosti 6. člen ZJN-2 predpisuje oblikovanje razpisne dokumentacije na način, da jo je mogoče oddati po sklopih, pri čemer se mora zagotoviti nediskriminatorno obravnavo in s tem večjo dostopnost javnega naročanja vsem zainteresiranim gospodarskim subjektom.

Načelo zagotavljanja konkurence med ponudniki: to načelo prepoveduje vsa tista ravnanja razpisovalcev, katerih učinek ali posledica je omejitev podjetniške svobode ponudnikov na področju oddaje javnih naročil. Naročnik v postopku javnega naročanja torej ne sme omejevati konkurence med ponudniki (upoštevati mora predpise o varstvu konkurence oziroma preprečevanju omejevanja konkurence), ne sme zahtevati od ponudnika, da pri izvedbi naročila zaposli določene podizvajalce ali da izvede drug vezan posel.

Načelo transparentnosti javnega naročanja: načelo se nanaša na zakonitost, preglednost in javnost postopkov oddaje javnih naročil. Transparentnost in javnost zagotavljata nadzor nad načinom porabe javnih sredstev in zagotavljata konkurenco. Transparentnost se zagotovi z brezplačno javno objavo. Ponudnik mora biti torej izbran na pregleden način, javno in po predpisanem postopku.

Načelo enakopravne obravnave ponudnikov: naročnik zagotavlja, da med ponudniki v vseh fazah in elementih postopka javnega naročanja ni razlikovanja. Upoštevati mora vzajemno priznavanje in sorazmernost zahtev naročnika glede na predmet naročila. Naročnik mora poskrbeti, da ne ustvarja okoliščin, ki pomenijo krajevno, stvarno ali osebno diskriminacijo ponudnikov ali diskriminacijo na osnovi klasifikacije dejavnosti. Za zagotavljanje načela enakopravnosti morajo biti pri oddaji javnega naročila vsi gospodarski subjekti pravočasno obveščeni o merilih za izbor najugodnejše ponudbe.

Načelo sorazmernosti: javno naročanje se mora izvajati sorazmerno predmetu javnega naročanja, predvsem glede izbire, določitve, pogojev in meril, ki morajo biti smiselno povezani s predmetom javnega naročanja.

3.2.1 Vrste postopkov po zakonu o javnih naročilih

Naročnik izvede javno naročanje po enem izmed spodaj opisanih postopkov (ZJN-2, od 24. do 30. člena):

Odprti postopek: je postopek, pri katerem lahko vsi, ki imajo interes pridobiti javno naročilo, oddajo svoje ponudbe.

Postopek s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti: namen tega postopka je oddaja javnega naročila, v katerem naročnik vnaprej prizna sposobnost določenim ponudnikom, da lahko opravijo posel.

Konkurenčni dialog: je postopek, ki se uporablja, kadar uporaba odprtega postopka zaradi zahtevnosti javnega naročila ni mogoča. Med potekom dialoga je naročnik dolžan zagotoviti enako obravnavo vseh ponudnikov. Naročnik drugim udeležencem ne sme razkriti predlagane rešitve ali zaupne informacije. Dialog lahko izvaja vse do pridobitve končne rešitve, po zaključku o tem obvesti udeležence, naročnik oceni ponudbe in izbere najugodnejšo, lahko zahteva pojasnilo ali utemeljitev ponudbe, naročniki lahko določijo nagrade ali plačila.

Postopek s pogajanjem po predhodni objavi: javno naročilo je možno oddati po tem postopku:

- če s pomočjo ostalih postopkov ni bilo pridobljene primerne ponudbe, pri čemer se pogoji ne smejo bistveno spremeniti;
- v izjemnih primerih, ko ni možno v celoti oceniti vrednosti naročila;
- v primeru posebnih storitev, ko predmeta naročila ni mogoče določiti tako natančno, da bi bila možna izbira najugodnejšega ponudnika po ostalih običajnih postopkih;
- v primeru naročila gradenj za raziskovalne namene;
- v primeru naročil nižje vrednosti.

Med pogajanjem mora biti zagotovljena enaka obravnava vseh ponudnikov. Spoštovana morajo biti pravila varovanja poslovnih skrivnosti in informacij. Ponudniki morajo biti seznanjeni s pravili, po katerih bodo potekala pogajanja.

Postopek s pogajanjem brez predhodne objave: lahko se uporabi za javna naročila gradenj ali javna naročila storitev:

- če v postopku oddaje javnega naročila po odprtem postopku naročnik ne pridobi nobene ponudbe oziroma nobene prijave;
- v izjemnih primerih, ko zaradi časovnih omejitev ni možno spoštovati niti skrajšanih rokov odprtega postopka ;
- če lahko naročilo izpolni le določen ponudnik;
- če vrednost javnega naročila ne presega vrednosti;
- če naročnik v že začetem postopku javnega naročanja zaradi vloženega zahtevka za revizijo pravočasno odda javno naročilo, izvedba naročila pa je nujna tudi v tem primeru, zato lahko naročnik v tem primeru odda le za čas do sklenitve pogodbe.

Postopek zbiranja ponudb po predhodni objavi: izvede se ga lahko na sledeče načine:

- Izmed prejetih ponudb naročnik izbere najugodnejšo ponudbo, glede na postavljena merila.
- Naročnik postopek razdeli v dve fazi: prvi fazi na podlagi prejetih prijav ugotovi, ali gospodarski subjekti izpolnjujejo opredeljene pogoje, v drugi fazi pa le-te povabi k oddaji ponudb. Druga možna pot je, da v prvi fazi na podlagi prijav opravi razgovor s prijavitelji, da dokončno oblikuje razpisne pogoje, nato ugotovi, kdo izpolnjuje razpisne pogoje in le-te povabi k sodelovanju.
- Po zaključenem pregledu in ocenjevanju ponudb naročnik izbere najugodnejšo ponudbo.

Postopek zbiranja ponudb: se uporablja za javna naročila, ki ne presegajo 40.000 evrov za blago oziroma 80.000 evrov za gradnje.

Tabela 1: Merila za izbiro postopka javnega naročanja

V 1000 evrih brez DDV

Postopek/kriterij	Vrednost naročila za blago/storitve			Vrednost naročila za gradnje		
	nad 10 -40	nad 40-137	nad 137	nad 20-80	nad 80-274	nad 274
Odprti postopek		√	√		√	√
Postopek s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti		√	√		√	√
Konkurenčni dialog		√	●		√	●
Postopek s pogajanjem brez predhodne objave		√	●		√	●
Postopek s pogajanjem po predhodni objavi		√	●		√	●
Postopek zbiranja ponudb po predhodni objavi		√			√	
Postopek zbiranja ponudb	√			√		

Legenda: √ - postopek je možno uporabljati vedno

● - postopek se uporablja v posebnih, z zakonom predpisanih primerih

Vir: ZJN-2 (od 24. do 30. člena)

Naročnik mora preveriti sposobnost prijavljenih gospodarskih subjektov za izvedbo posla. Naročnik lahko preveri osnovno sposobnost, ki se nanaša na preverjanje možnosti pravnomočne obsodbe za določena dejanja, na postopke prisilne poravnave, stečaja, izpolnjevanja obveznosti v zvezi s plačili prispevkov in davkov in možnosti oddaje nepravilnih in zavajajočih informacij. Poleg tega lahko naročnik preveri še sposobnost opravljanja poklicne dejavnosti, ekonomske in finančne sposobnosti, tehnične in kadrovske sposobnosti, doseganje standardov za zagotovitev kakovosti ter standardov za okoljsko upravljanje.

3.2.2 Opravila v postopkih javnega naročanja

Postopek javnega naročanja poteka po naslednjih fazah (ZJN-2, 70. člen):

1. predhodno informativno obvestilo, če je to potrebno,
2. sklep o začetku postopka,
3. priprava razpisne dokumentacije,
4. objava obvestila o javnem naročilu,
5. predložitev in odpiranje ponudb,
6. pregled in ocenjevanje ponudb,
7. odločitev o oddaji javnega naročila,
8. objava obvestila o oddaji javnega naročila.

Jedro vsakega javnega razpisa je razpisna dokumentacija. Določa pravila igre ponudnikom, seveda pa v celoti zavezuje tudi naročnika javnega naročila. Zakon v svojih členih uporablja različno terminologijo pri opredeljevanju pojma razpisna dokumentacija, pri tem pa je možno ugotoviti, da so različni členi uporabljeni v enakem kontekstu ter isti izrazi v različnih pomenih. Zakon tako govori o pojmi, kot so:

1. razpis,
2. predmet razpisa,
3. razpisna dokumentacija,
4. ponudba,
5. elementi razpisne dokumentacije,
6. dokumentacija o postopku oddaje javnega naročila.

Vsebina razpisne dokumentacije vsebuje elemente, katere predstavlja navodila in obrazce za izdelavo ponudbe. Osnova vsakega razpisa je njegova dokumentacija. Podatki v razpisni dokumentaciji morajo biti enaki objavljenim v uradnem glasilu. Naročnik po objavi oglasa ne sme spreminjati vsebine razpisne dokumentacije, če pa to stori, mora ustrezno podaljšati rok oddaje ponudb.

Obvezna vsebina razpisne dokumentacije je (ZJN-2, 71. člen):

1. povabilo k oddaji ponudbe,
2. navodila ponudnikom za izdelavo ponudbe,
3. pogoji za ugotavljanje sposobnosti in navodila o načinu dokazovanja sposobnosti ponudnika,
4. splošni in posebni pogoji, ki bodo sestavni del pogodbe,
5. elementi za pripravo predračuna z navodilom o izpolnitvi,
6. morebitna finančna ali druga zavarovanja.

Razpisna dokumentacija lahko vsebuje tudi druge listine, ki so glede na predmet naročila potrebne pri izdelavi ponudbe. Podatki iz razpisne dokumentacije morajo biti enaki podatkom, navedenim v objavljenem obvestilu o javnem naročilu. Razpisna dokumentacija mora biti brezplačno na voljo na portalu javnih naročil. Naročnik mora razpisno dokumentacijo dati na voljo z dnem objave javnega naročila ter zagotoviti vpogled in prevzem tistih delov razpisne dokumentacije, ki iz tehničnih razlogov ne morejo biti dostopni na ali prek portala javnih naročil.

Večina naročnikov zahteva, da ponudniki v ponudbeni dokumentaciji predložijo originale posameznih dokumentov oziroma overjene kopije, saj tako lažje ugotovijo pristnost posameznih dokumentov. Slabost tega pa je, da pridobivanje originalnih dokumentov predstavlja precej velik strošek. Izpisi ne smejo biti starejši od enega meseca, kajti to je pomembno pri dokumentih, kot so:

- bonitetni obrazci in bilance,
- potrdila o nekaznovanosti,
- plačanih davkih,
- prispevkih
- in drugih obveznostih, npr. podizvajalcev.

V razpisni dokumentaciji so objavljeni pogoji in merila, pod katerimi lahko ponudniki sodelujejo v razpisu, in so tako, kot je že bilo omenjeno, najpomembnejši del razpisne dokumentacije. Ponudnik ob njihovem neizpolnjevanju ne dobi posla, prav tako pa mora naročnik v celoti presojati ponudnike po vnaprej določenih merilih in pogojih.

Naročnik mora določiti datum in uro roka za predložitev ponudbe. Če ponudba ni bila predložena v roku, se šteje, da je bila predložena prepozno. Tako ponudbo mora naročnik po končanem postopku odpiranja ponudb neodprto vrniti ponudniku z navedbo, da je prepozna.

Pri določanju rokov za prejem prijav in ponudb mora naročnik upoštevati predvsem zapletenost naročila, čas, ki je potreben za pripravo ponudb, ter zakonske zahteve. Če je obvestilo o javnem naročilu objavljeno v Uradnem listu Evropske unije, se šteje rok za oddajo ponudb od dneva, ko je naročnik odposlal Uradu za uradne objave Evropskih skupnosti zahtevo za objavo v Uradnem listu Evropske unije. Rok za prejem ponudb v odprtem postopku mora biti najmanj 40 dni.

V primeru, da naročnik objavi predhodno informativno obvestilo, se rok za prejem ponudb lahko skrajša, vendar ne sme biti krajši od 29 dni. Rok začne teči od dneva, ko je bilo obvestilo o javnem naročilu poslano v objavo Uradu za uradne objave Evropskih skupnosti.

Skrajšanje rokov je dovoljeno samo pod pogojem, če je predhodno informativno obvestilo vsebovalo vse informacije, ki jih mora vsebovati javno objavljeno obvestilo naročilu.

Če se zaradi opravičenega razloga razpisna dokumentacija ne predloži v zakonsko določenih rokih ali če se naknadno ugotovi, da se ponudbe lahko predložijo šele po ogledu lokacije ali po pregledu drugih dokumentov v zvezi s predmetnim javnim naročilom na kraju samem, mora naročnik rok za prejem ponudb podaljšati, tako da se lahko gospodarski subjekti seznanijo z vsemi informacijami, ki so potrebne za pripravo ponudb. Podaljšanje roka mora naročnik objaviti v Uradnem listu Evropske unije oziroma na portalu javnih naročil.

V primeru oddaje javnega naročila po postopku s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti, je rok najmanj 30 dni. Rok začne teči od dneva pošiljanja povabila k oddaji ponudb v postopku s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti. Rok za prejem prijav v konkurenčnem dialogu in v postopku s pogajanjem po predhodni objavi je 30 dni od datuma pošiljanja obvestila o javnem naročilu.

Ponudnik mora ponudbo predložiti osebno, po pošti, po faks ali z uporabo elektronskih sredstev ali na drug ustrezen način, skladno z zahtevami naročnika. Naročnik mora ob prejemu ponudbe označiti datum in uro prejema ponudbe in na zahtevo ponudnika izročiti potrdilo o prejemu.

Odpiranje ponudb je javno v primerih javnih naročil, katerih ocenjena vrednost je enaka ali višja od vrednosti, ki je opredeljena v 12. členu ZJN-2. Odpiranje ponudb

izvede naročnik in o tem vodi zapisnik. Odpiranje ponudb se izvede na kraju in ob času, ki sta navedena v objavljenem obvestilu o javnem naročilu in v razpisni dokumentaciji. Ponudbe se odpirajo po vrstnem redu prejema. V zapisniku o odpiranju ponudb je potrebno navesti:

- naziv ponudnika ali šifro, če je bil razpis anonimen,
- variantne ponudbe, če so dopuščene, ali ponudbe z opcijami,
- ponudbeno ceno ter morebitne popuste.

V zapisnik se lahko vpišejo tudi drugi podatki iz ponudb, če se tako odloči naročnik. V kolikor naročnik ne vroči zapisnika o odpiranju ponudb pooblaščenim predstavnikom ponudnikov na odpiranju ponudb, ga mora najkasneje v treh delovnih dneh posredovati vsem ponudnikom.

Naročnik mora najkasneje do sklenitve pogodbe o oddaji naročila preveriti obstoj in vsebino podatkov iz izbrane ponudbe oziroma drugih navedb iz ponudbe. V kolikor v postopku javnega naročanja ugotovi, da je posamezni ponudnik v ponudbi predložil neresnična in zavajajoča dokazila, je dolžan ponudnika izločiti iz nadaljnega postopka javnega naročanja. Naročnik je dolžan o tem obvestiti ministrstvo za finance, ki vodi evidenco o ponudnikih z negativnimi referencami. Takega ponudnika se izloči iz postopkov javnega naročanja za obdobje treh let, v kolikor je predmet naročila blago ali storitev, oziroma za obdobje petih let, v kolikor je predmet naročila gradnja. Ministrstvo za finance, objavi seznam ponudnikov z negativnimi referencami na svoji spletni strani.

V kolikor naročnik sam ali na predlog gospodarskega subjekta ugotovi, da je ponudba formalno nepopolna, mora dopustiti in omogočiti dopolnitev take ponudbe. Od ponudnika mora zahtevati dopolnitev njegove ponudbe le v primeru, če določenega dejstva ne more sam preveriti. Če ponudnik v roku, ki ga določi naročnik, ponudbe ustrezno ne dopolni, mora naročnik tako ponudbo izločiti.

Ponudnik ne sme spreminjati svoje cene in ponudbe v okviru meril ter tistega dela ponudbe, ki se nanaša na tehnične specifikacije predmeta javnega naročila, oziroma tistih elementov ponudbe, ki lahko ali bi lahko vplivali na drugačno razvrstitev njegove ponudbe glede na ostale ponudbe, ki jih je naročnik prejel v postopku javnega naročanja.

Naročnik po pregledu in ocenjevanju ponudb v razumnem roku, ki ne sme biti daljši od 60 dni, sprejme odločitev o oddaji naročila. Svojo odločitev mora obrazložiti in navesti ugotovitve in razloge zanjo. O svoji odločitvi mora naročnik pisno obvestiti ponudnike po pošti, faksu ali prek elektronskih sredstev.

Na pisno opozorilo ponudnika na odločitev naročnika, vloženo v petih dneh od dneva prejema obvestila o oddaji naročila, lahko naročnik po predhodni ugotovitvi utemeljenosti svojo odločitev spremeni in sprejme novo. Od dneva sprejema nove odločitve o oddaji naročila teče rok za vložitev zahtevka za revizijo.

V kolikor odločitev o oddaji naročila ne vsebuje razlogov za zavrnitev ponudbe ponudnika, ki ni bil izbran, in prednosti sprejete ponudbe v razmerju do ponudnika, ki

je bil izbran, lahko ponudnik, ki ni bil izbran, vloži pri naročniku zahtevo za dodatno obrazložitev odločitve o oddaji naročila. V njej mora jasno navesti, o čem mora naročnik podati obrazložitev. Zahteva se lahko vloži v petih dneh od dneva prejema odločitve. V kolikor zahteva ni obrazložena, naročnik ponudnika pozove, da jo dopolni. Če ponudnik zahteve ne dopolni, jo naročnik zavrže. Naročnik mora poslati ponudniku dodatno obrazložitev odločitve oziroma zavrnitev zahteve v petih dneh. Od dneva prejema dodatne obrazložitve odločitve o oddaji naročila teče rok za vložitev zahtevka za revizijo, skladno z zakonom, ki ureja revizijo postopkov javnega naročanja. Naročnik sme zavrniti zahtevo za dodatno obrazložitev odločitve delno ali v celoti, če bi bilo lahko razkritje takih podatkov v nasprotju s predpisi ali bi lahko s tem razkril poslovno skrivnost ponudnika ali če bi lahko sporočeni podatki vplivali na pošteno konkurenco med ponudniki. Naročnik ne sme zavrniti zahteve državne revizijske komisije, ki je pristojna za revizijo postopkov oddaje javnih naročil .

Naročnik lahko zavrne vse ponudbe. V tem primeru mora o tem takoj pisno obvestiti kandidate in navesti razloge, zaradi katerih ni izbral nobene ponudbe. Hkrati mora ponudniku ter Vladi oziroma svojemu nadzornemu organu sporočiti svojo odločitev, da začneja nov postopek. Navedeno odločitev mora poslati v objavo na portal javnih naročil.

3.3 OBSEG JAVNIH NAROČIL V REPUBLIKI SLOVENIJI

Javna naročila predstavljajo v Republiki Sloveniji pomemben del javnih financ oziroma davkoplachevalskega denarja. Obsegajo tudi do okoli 50 % odhodkov državnega proračuna (Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006). Za javni sektor je proračun eden najpomembnejših usmerjevalnih orodij, saj predstavlja poglavitni vir sredstev za financiranje dejavnosti.

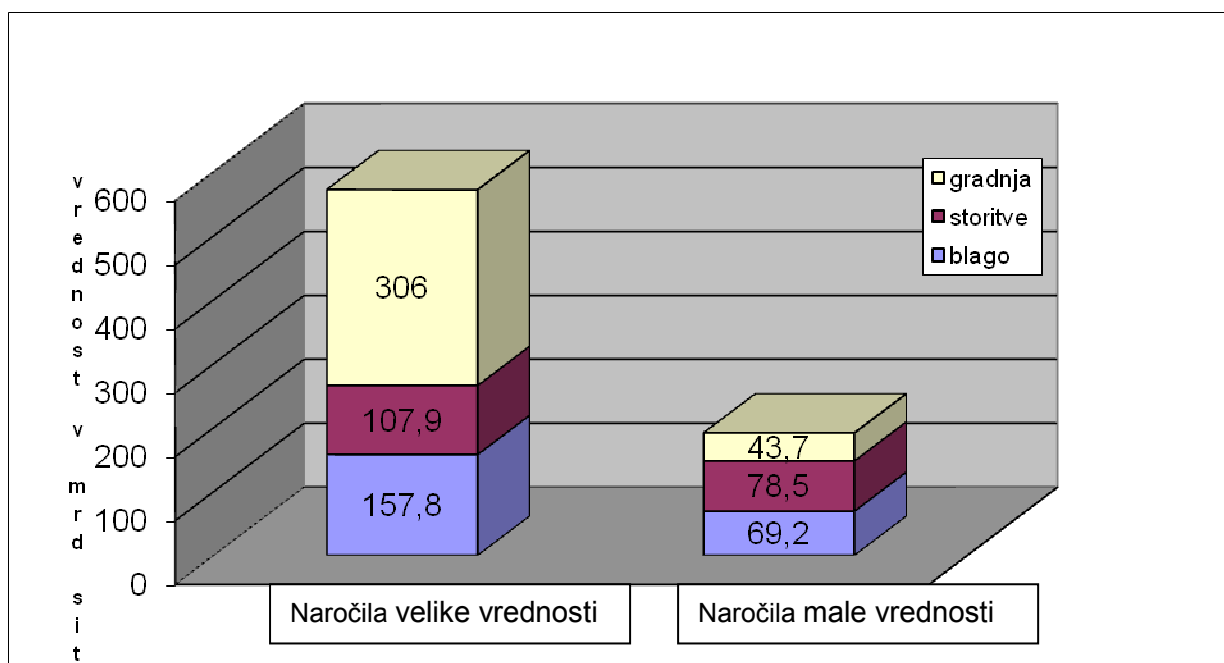
V okviru ministrstva za javno upravo deluje Služba za javna naročila, ki ima sledeče naloge (Portal Javna naročila):

- priprava in izvajanje javnih naročil za potrebe ministrstva za javno upravo in drugih organov državne uprave na področju informacijske in komunikacijske infrastrukture ter na področju investicij in splošnih zadev,
- izvajanje skupnih javnih naročil na podlagi sklepov Vlade RS,
- vodenje skupnih javnih naročil,
- sodelovanje pri pripravi zakonodaje s področja javnih naročil,
- načrtovanje, priprava in vodenje postopkov oddaje javnih naročil, priprava pogodb na področju informacijske infrastrukture,
- priprava strokovne oziroma razpisne dokumentacije za izvedbo javnih naročil s področja projektov e-uprave,
- priprava internih aktov z delovnega področja službe in sodelovanje pri pripravi usposabljanja s svojega delovnega področja,
- vodenje in sodelovanje na projektih s področja elektronskih javnih naročil,
- vodenje informatizacije javnih naročil za ministrstvo za javno upravo,
- priprava vzorčne razpisne dokumentacije s področja informacijske in komunikacijske tehnologije.

V letu 2006 so javna naročila v Republiki Sloveniji presešla vrednost 763,1 milijarde tolarjev brez DDV oziroma 3,2 milijarde eurov letno, kar znaša 41,7 % odhodkov proračuna Republike Slovenije za leto 2006. V letu 2006 je bil delež javnih naročil v BDP 10,5 %. V primerjavi z letom poprej se je delež v odhodkih proračuna povečal za 16 odstotnih točk, delež v BDP pa se je povečal za 3,8 odstotne točke. Vrednost skupnih javnih naročil se je v letu 2006 povečala za kar 41 % glede na predhodno leto. 10,5 % obseg javnih naročil v BDP predstavlja znaten del slovenskega gospodarstva. S tem javna naročila ostajajo pomemben generator gospodarske rasti ter eden izmed ključnih vzvodov politike javnofinančnih odhodkov (Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006).

Skupno je bilo oddanih kar za 43 % več obrazcev o oddanih javnih naročilih, poročila pa je oddalo 3029 naročnikov, kar pomeni kar 49 % več kot leto poprej. Glavni razlog za povečan zajem podatkov je ažuriran seznam javnih naročnikov ter pozivanje naročnikov k oddaji poročil. V statistično obdelavo je bilo zajetih 3029 obrazcev o oddanih javnih naročilih v letu 2006, ki jih je oddalo 2064 naročnikov. Analize javnih naročil od leta 2001 do leta 2006 kažejo, da se struktura in delež javnih naročil v Sloveniji bistveno ne spreminjata (Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006).

Slika 2: Porazdelitve vrednosti javnih naročil v RS za leto 2006

Vir: Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006

Analiza podatkov o javnih naročilih oddanih v letu 2006 kaže veliko razdrobljenost in razpršenost javnih naročil na segmentu naročil male vrednosti, na drugi strani pa

gostitev največjih javnih naročil velike vrednosti pri le nekaj največjih naročnikih. Čeprav je bilo kar 96,1 % vseh postopkov izvedenih po pravilih, ki veljajo za javna naročila male vrednosti, pa so naročila male vrednosti obsegala le 25,1 % celotne vrednosti javnih naročil v letu 2006. Na drugi strani se je s 3,1 % deležem oddanih javnih naročil nabavilo kar 74,9% celotne vrednosti blaga, storitev in gradenj. Delež naročil majhne vrednosti v celotni porazdelitvi oddanih javnih naročil je po številu postopkov močno zastopan, kar kaže na njihovo razdrobljenost in razpršenost. V letu 2006 je bilo le 41 oziroma 4,64 % javnih naročil velike vrednosti oddanih tujim ponudnikom (Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006).

Tabela 2: Porazdelitve vrednosti javnih naročil v RS za leto 2006

Vrsta naročila	Št. oddanih naročil	Delež v številu	Vrednost brez DDV (v mio EUR)	Delež vrednosti v
Naročila male vrednosti	496.085	96,6 %	798,69	25,1 %
Naročila velike vrednosti	15.191	3,1 %	2.385,66	74,9 %
Vsa javna naročila	484.27	100 %	3.184,35	100 %

Vir: Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006

Pri številu postopkov oddaje javnih naročil se kaže porast v letu 2006 tako pri storitvah, blagu kot gradnjah. Velik porast je predvsem pri gradnjah, ki je v primerjavi z letom 2005 kar 79,4 %, in storitvah, ki je 40 %. Pri blagu pa je število naročil v letu 2006 na enaki ravni kot leta 2004, v letu 2005 je bilo število izvedenih postopkov javnega naročanja malih vrednosti za nakup blaga za 20 % nižje kot v letu 2006 (Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006).

Javna naročila v Sloveniji se oddajajo na transparenten in pregleden način, saj je bilo kar 86,4 % vseh naročil velike vrednosti oddanih po odprtem (45,6 %) in omejenem postopku (40,8 %). Ostali postopki so bili uporabljeni omejeno, postopek s pogajanji brez predhodne objave v 8,1 % in oddaja javnega naročila z natečajem v 4,4 % (Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006).

V okviru javnih naročil predstavlja največji odliv javnofinančnih sredstev avtocestni program. DARS, d. d., je naročnik, ki s 316 oddanimi javnimi naročili male vrednosti in 261 oddanimi javnimi naročili velike vrednosti dosega 721,92 mio evrov brez DDV ali 22,7 % vrednosti vseh javnih naročil velike naročil. Na deset največjih naročnikov odpade skoraj polovica (48,7 %) vrednosti vseh javnih naročil velike vrednosti. To kaže na visokoštevilčno in zlasti vrednostno gostitev javnih naročil pri samo nekaj naročnikih (Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006).

Tabela 3: Deset največjih naročnikov v postopku javnega naročanja v RS v letu 2006

Naročnik	Št. javnih naročil	Vrednost (v tisoč sit)	Delež v številu	Delež v vrednosti
Dars	577	723.796,85	0,1	22,7
Direkcija RS za ceste	1.271	183.606,69	0,3	5,8
Ministrstvo za javno upravo	489	127.823,90	0,1	4,0
Klinični center	9.790	98.266,68	2,0	3,1
Policija	6.781	95.719,03	1,4	3,0
Lekarna Ljubljana	106	77.148,14	0,0	2,4
Ministrstvo za šolstvo in šport	284	72.200,05	0,1	2,3
Bolnišnica Maribor	6.583	59.846,08	1,4	1,9
Ministrstvo za obrambo	11.904	57.072,78	2,5	1,9
Slovenske železnice	348	55.851,34	0,1	1,8
Skupaj	38.133	1.551.331,54	7,9	48,7

Vir: Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006

Največ dela prek javnih naročil so tudi v letu 2008 dobili gradbinci pri vlaganju v prometno infrastrukturo. Skupaj je bilo načrtovano, da bo država za te naložbe namenila 304 milijone evrov. Poleg tega je Aerodrom sam za gradnjo drugega terminala objavi okoli 60 milijonov evrov vreden razpis. Največ naložb je po načrtih ministrstva za promet v letu 2008 bilo v ceste-za skoraj 176 milijonov evrov. Za železnice naj bi država namenila 116 milijonov evrov. Na Slovenskih železnicah so pričakovali, da bodo v letu 2008 investicijska vzdrževanja prog stala okoli 9,4 milijona evrov, remont nekaterih prog pa 11,5 milijona evrov. Poleg tega naj bi obnovili železniško postajo Maribor (2,3 milijona evrov), načrtovali pa so še nekaj dodatnih naložb. Štiri razpise naj bi objavili še na ministrstvu za notranje zadeve skupaj s policijo in inšpektoratom za notranje zadeve. Načrtovana je bila nova policijska postaja v Ajdovščini (530 tisoč evrov), antenski stolp na Krimu (84 tisoč evrov), investicijska in projektna dokumentacija za policijo v Postojni (83.500 evrov) in Šentjurju (25 tisoč evrov). Gradbeniki so se lahko prek ministrstva za šolstvo potegovali tudi za gradnjo in projektiranje 13 šolskih in spremljevalnih objektov (Žnidaršič, 2008).

4 JAVNO NAROČANJE V EVROPSKI UNIJI

Ključni cilji povezovanja držav v EU so usklajen razvoj gospodarskih dejavnosti, nenehna in uravnotežena širitev, vse večja stabilnost, hiter dvig življenjske ravni in tesnejši odnosi med članicami. To naj bi dosegli z odprtjem notranjih meja za prost pretok blaga, oseb, storitev in kapitala (Mužina et al., 2007) Te svobode so bile tudi osnova za urejanje področja javnega naročanja, ki se financira ali iz proračuna EU ali njihovih članic.

Javna naročila v EU predstavljajo 16,3 % bruto družbenega proizvoda EU oziroma 1500 bilijonov evrov v letu 2002 in zato pomemben sektor v ekonomiji EU (Internal market, 2008). Na mednarodni ravni so javna naročila izvzeta iz pravil mednarodne trgovinske organizacije (WTO), čeprav je 12 članic podpisalo WTO dogovor za področje vladnega naročanja. Članice urejajo področje javnih naročil, da bi zagotovile učinkovito porabo javnih sredstev, odprto in popolno konkurenco znotraj trga EU, zaupanje javnosti, preprečevanje korupcije ter enakopravnost in nediskriminacijo.

Temelji združevanja Evrope segajo v leto 1951, ko so Francija, Nemčija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg z namenom ustanovitve enotnega tržišča podpisale Evropski sporazum za premog in jeklo. Naslednji pomemben korak združevanja je bil narejen leta 1957 s podpisom Rimske pogodbe oziroma Pogodbe o Evropski skupnosti, katere namen je bil zagotoviti prost pretok blaga, delovne sile, kapitala in storitev, kar je mogoče doseči le, če lahko posamezniki in gospodarske družbe enakopravno tekmujejo za posle, ki jih oddajajo javne in zasebne pravne osebe pri porabi javnih finančnih sredstev. Rimska pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti je posredno že vsebovala temeljna pravila javnega naročanja, saj je prepovedovala kakršnokoli nacionalno diskriminacijo in omejevanje pri izbiri blaga in storitev. Zagovarjala je prost pretok blaga ter prepoved količinskih omejitev uvoza in izvoza. Bistvena naloga Rimske pogodbe je torej bila postopno oblikovanje skupnega trga med državami članicami (Informativni povzetki dejavnosti EU, 2002).

V letu 1987 je stopila v veljavo tako imenovana Evropska listina. Ta je EU tedaj dvanajst držav EU obvezala, da sprejme ukrep s končnim ciljem postopnega oblikovanja notranjega trga. Maastrichtska pogodba o EU, ki je bila podpisana leta 1992, je zaznamovala novo fazo v procesu združevanja narodov. Države članice EU so si v pogodbi zastavile naslednje cilje (European Union, 2008):

- spodbujati uravnotežen in trajen gospodarski in socialni napredek, še posebej z ustanovitvijo prostora brez notranjih meja, s krepitvijo gospodarske in socialne kohezije in z oblikovanjem gospodarske in denarne skupnosti, ki naj bi uporabljala enotno valuto;
- uveljaviti svojo identiteto na mednarodnem prizorišču, še zlasti prek uresničevanja skupne zunanje in varnostne politike;
- vzpostaviti sistem skupne obrambne politike;
- krepiti zaščito pravic in interesov državljanov držav članic z uvedbo državljanstva Unije in
- razviti tesno sodelovanje na področju pravosodja in notranjih zadev.

V letu 1997 je bila Maastrichtska pogodba o EU dopolnjena. Dopolnjena, tako imenovana Amsterdamska pogodba je oblikovala bolj demokratično Evropo ter se usmerila na poudarjanje spoštovanja človekovih pravic in demokratičnih načel v državah članicah.

Največji vpliv na razvoj javnih naročil v EU je imela težnja k vzpostavitvi enotnega trga. Več kot dvanajst let po njegovi vzpostavitvi je evropski enotni trg nekaj samoumevnega. Po odpravi starih ovir se ljudje, blago, storitve in kapital znotraj Evrope gibljejo tako prosto kot znotraj posamezne države. Ustanovitev enotnega trga je močnejše spodbudila države EU, da liberalizirajo prej zaščitene monopolne trge za storitve na področju telekomunikacij, dobave elektrike, plina in vode ter javnih naročil. Neodvisni nacionalni regulativni organi, ki nadzirajo zdaj že liberalizirane trge na področju telekomunikacij in energetike, usklajujejo svoje dejavnosti na ravni EU. Z uvedbo enotnega trga se je povečala konkurenca na področju ponudbe, kar je vplivalo na zniževanje cen blaga in storitev s področja javnih naročil. Leta 1993 je bil enotni trg največji dosežek EU; obenem je bil tudi njen največji izziv. Enotni trg je jedro današnje EU. Za njegovo uresničitev so institucije EU in države članice od leta 1985 sedem let neutrudno oblikovale in prilagajale veliko število direktiv, potrebnih za odpravo tehničnih, regulativnih, pravnih, birokratskih, kulturnih in zaščitnih ovir, ki so hromile prosto trgovino in prosto gibanje znotraj EU. Evropsko pravo ureja institut javnih naročil v treh sklopih (Mužina, 2007, str. 17 - 19):

1. Postopki oddaj javnih naročil:

- Konsolidirana direktiva 2004/18/ES o uredbi postopkov oddaje javnih naročil za blago, storitve in gradnje (Uradno glasilo EU, 30. 4. 2004 I 134/114), ki je združila direktive 92/50/EEC z dne 18. junija 1992 – direktiva o usklajevanju postopkov pri oddaji javnih naročil za storitve, 93/36/EEC z dne 14. junija 1993 – direktiva o usklajevanju postopkov pri oddaji javnih naročil za blago, ter 93/37/EEC z dne 14. junija 1993 – direktiva o usklajevanju postopkov pri oddaji javnih naročil za gradnje.

2. Postopki oddaje naročil v vodnem, energetske, transportnem in poštnem sektorju:

- Direktiva 2004/17/ES o ureditvi postopkov oddaj naročil na vodnem, energetske, transportnem in poštnem sektorju (Uradno glasilo EU, 30. 4. 2004 I134/1).

3. Pravno varstvo:

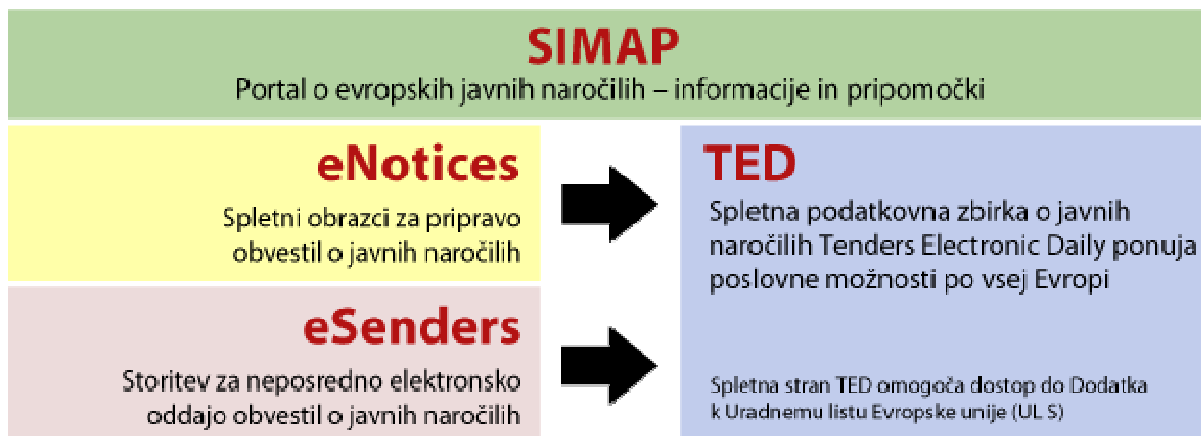
- Direktiva sveta 89/665/EGS (Uradno glasilo UE, 1989, I 395), ki ureja pravila pravnega varstva v postopkih oddaje javnih naročil
- Direktiva sveta 92/13/EGS (Uradno glasilo UE, 1992, I 076), ki ureja pravila pravnega varstva v postopkih oddaje naročil v vodnem, energetske, transportnem in poštnem sektorju.

Da je področje javnih naročil resnično pomembno, med drugim kaže stalno dopolnjevanje in prilagajanje zakonodaje na tem področju. Zadnje spremembe so zajete v sledečih direktivah (Public works contracts, public supply contracts and public service contracts, 2008):

1. DIREKTIVA KOMISIJE 2005/51/ES z dne 7. septembra 2005 o spremembi Priloge XX k direktivi 2004/17/ES in Priloge VIII k direktivi 2004/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta EU o javnih naročilih
2. DIREKTIVA 2005/75/ES EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA EU z dne 16. novembra 2005 o popravku direktive 2004/18/ES o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev
3. UREDBA KOMISIJE (ES) št. 2083/2005 z dne 19. decembra 2005 o spremembah direktiv 2004/17/ES in 2004/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta EU glede njunih pragov uporabe za postopke za oddajo naročil
4. DIREKTIVA SVETA EU 2006/97/ES z dne 20. novembra 2006 o prilagoditvi nekaterih direktiv na področju prostega pretoka blaga zaradi pristopa Bolgarije in Romunije

V okviru EU deluje informacijski sistem za evropska javna naročila SIMAP (System of Information on Public Procurement), ki omogoča dostop do najpomembnejših informacij o javnih naročilih v Evropi. Javni razpisi so objavljeni v Dopolnilu k Uradnemu listu, ki je na voljo na spletni strani TED-a, uradnem viru javnih naročil v Evropi. Za objavo javnega naročila na TED-u lahko naročniki uporabljajo spletno orodje – eNotices –, ki pospeši in poenostavi pripravo objave javnega naročila. Drug način objave je s pomočjo eSenders, organizacij, ki so usposobljene, da predložijo objave direktno Uradu za publikacije v formatu XML (Simap-portal evropskih javnih naročil, 2008).

Slika 3: Prikaz informacijskega sistema za javna naročila v EU

Vir: Simap-portal evropskih javnih naročil, 2008

5 REVIZIJA POSTOPKA JAVNEGA NAROČILA

Kot je že bilo navedeno, so javna naročila v pravnem smislu skupnost pravnih dejanj, s katerimi država na podlagi premoženjskopравnih razmerij pridobiva blago ali storitve v posebnem postopku. Za vsako pravno razmerje pa je značilno, da mu je potrebno zagotoviti pravno varstvo. Pravna ureditev javnih naročil je odvisna od ciljev, ki jih gospodarski, družbeni in politični sistem države zasleduje. Vsekakor pa je eden glavnih ciljev javnih naročil zagotavljanje racionalne porabe javnih sredstev, s katerimi razpolagajo naročniki, in zagotovitev poštene konkurence med ponudniki. V postopku oddaje javnih naročil lahko pride do kršitev postopka, zato je potrebno udeležencem postopka nuditi pravno varstvo in omogočiti nadzor nad dejanji skozi vse faze oddaje javnega naročila.

Vsebino pravnega varstva v postopkih javnega naročanja sicer določa vsaka država sama, vendar za članice EU velja, da morajo upoštevati pravila EU. Pravno varstvo v postopkih javnega naročanja v Sloveniji ureja zakon o reviziji postopkov javnega naročanja (v nadaljevanju ZRPJN, Uradni list št. 99/2004). V skladu s tem zakonom se varstvo ponudnikom zagotavlja z revizijo postopkov oddaje javnih naročil, s povrnitvijo škode, pomirjevalnim postopkom in postopkom izdaje potrdil (Žnidaršič, 2007).

Kot sem že omenil, se delež javnih naročil, merjen v odstotkih odhodkov proračuna Slovenije, zadnja leta izjemno povečuje in po nekaterih podatkih že presega 40 odstotkov celotnega proračuna oziroma 10 odstotkov bruto domačega proizvoda. Takšen obseg javnih naročil pa že zadeva znaten del slovenskega gospodarstva, zato je prav učinkovito pravno varstvo za delovanje sistema javnega naročanja še kako pomembno, saj povečuje skrbnost naročnikov in jih odvrča od kršitev, na trgu pa povečuje konkurenčnost. Zahtevek za revizijo ponudnik običajno vloži v primeru, ko je (Žnidaršič, 2007):

- Je naročnik med postopkom kršil zakon,
- so merila nejasna, diskriminatorna ali
- je naročnik izbral ponudnika v nasprotju z merili in pogoji, ki jih je objavil.

Ponudnik mora predlog za revizijo vložiti v dveh izvodih pri naročniku, obvezno mora priložiti tudi potrdilo o plačilu takse, s kopijo zahtevka pa obvestiti ministrstvo za finance. Obrazložen pisni zahtevek je mogoče vložiti zoper posamezne faze postopka javnega naročanja kadarkoli med postopkom oziroma 10 dni po odločitvi o oddaji naročila. Zahtevek lahko vloži vsaka oseba, ki ima ali je imela pravni interes za dodelitev naročila in ki bi ji lahko bila povzročena škoda zaradi ravnanja naročnika. Zahtevek mora vsebovati vsa dejstva in dokaze, ki kažejo na kršitev.

Kot obliko pravnega varstva zakon določa revizijo postopkov oddaje javnih naročil, o katerih odloča državna revizijska komisija za javna naročila kot neodvisno strokovno telo. Zakon vsebuje tudi splošno pravilo, da vloženi zahtevek za revizijo ne zadrži več postopka oddaje javnega naročila, predvsem zaradi zavlačevanje postopkov v preteklosti. Naročnik lahko vseeno nadaljuje postopke v zvezi z javnim naročilom,

vendar pa ne sme skleniti pogodbe o oddaji naročila, temveč mora počakati do odločitve Državne revizijske komisije. Zakon pa dopušča tudi možnost, da Državna revizijska komisija na predlog vlagatelja sprejme sklep, da vloženi zahtevek za revizijo zadrži nadaljnje aktivnosti naročnika.

V primeru, da se vlagatelj revizijskega postopka z odločitvijo Državne revizijske komisije ne strinja, ima možnost sodnega postopa za povračilo škode, v katerem lahko ponudnik od naročnika zahteva povrnitev škode pred sodiščem. Tožnik lahko zahteva le odškodnino za škodo, ki mu je nastala, ko je naročnik kršil predpise.

Vlagatelj se lahko odloči tudi za pomirjevalni postopek. Pomirjevalni postopek lahko ponudnik predlaga pred vložitvijo zahtevka za revizijo ali sočasno z njim, če meni, da je bil oškodovan pri oddaji javnega naročila na vodnem, energetskem, transportnem in telekomunikacijskem področju. Ponudnik mora pisni predlog za uvedbo postopka poslati Evropski komisiji ali državni revizijski komisiji. Obe sprti strani pa morata nato pisno izjaviti, da se strinjata z izbiro določene osebe za pomirjevalca, ki skupaj s še dvema pomirjevalcema vodi pomirjevalni postopek. Vsaka od udeleženih strank lahko od postopka tudi kadarkoli odstopi. Slabost pomirjevalnega postopka je predvsem v tem, da ta nima suspenzivnega učinka, zato se ponudniki pogosteje odločajo za klasični revizijski zahtevek (Žnidaršič, 2007).

Veliko ponudnikov je tudi zmotno prepričanih, da bodo lahko po zanje neugodno rešenih postopkih pred organi v Republiki Sloveniji svojo pravico iskali tudi pri institucijah EU, vendar je treba poudariti, da se nacionalni revizijski postopki pred institucijami EU ne nadaljujejo. Če ponudnik z zahtevkom ni uspešen in hkrati domneva, da je bilo v postopkih kršeno pravo EU, bodo institucije zaradi pomanjkanja aktivne legitimacije proti državi članici ukrepale s pomočjo Evropske komisije. Postopek se torej vodi proti državi zato ni namenjen posameznikom. Končno besedo pri ugotavljanju kršitev ima Sodišče Evropskih skupnosti (Žnidaršič, 2007).

5.1 PRAVNA UREDITEV REVIZIJE POSTOPKA V EU

Pravno varstvo na področju javnega naročanja v EU urejata dve direktivi:

1. DIREKTIVA SVETA EU z dne 21. decembra 1989 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o uporabi revizijskih postopkov oddaje javnih naročil za preskrbo in javnih naročil za gradnje (89/665/EGS)
2. DIREKTIVA SVETA EU 92/13/EGS z dne 25. februarja 1992 o uskladitvi zakonov in drugih predpisov o uporabi pravil Skupnosti za oddajo javnih naročil podjetij na vodnem, energetskem, transportnem in telekomunikacijskem področju

Namen direktiv je spodbuditi oškodovane ponudnike k primerni uporabi pravnih sredstev. Hkrati pa imata direktivi tudi preventivni namen, da se kršitve ne bi dogajale (pre)pogosto. Direktivi tudi omogočata državam članicam, da svoje nacionalne zakone s tega področja med seboj harmonizirajo, kar pomeni, da EU postavlja

minimalne skupne standarde pravnega varstva. Sicer pa imajo članice možnost samostojne preudarne presoje pri uveljavljanju predpisov na tem področju.

Direktivi veljata le za javna naročila, ki sodijo v domet materialnih direktiv, kar pomeni, da njuna implementacija ni nujna, če vrednost naročila ne dosega predvidenega praga. Direktivi tudi ne urejata pravnih položajev, v katerih bi bila kršena druga, izvirna nacionalna pravila javnega naročanja (Mužina, 2005, str. 25).

Osnovna načela varstva ponudnikov v EU so (Mužina, 2005, str. 26):

- hitra odzivnost,
- nediskriminatornost,
- dostopnost,
- učinkovitost.

Pravovarstveni direktivi zagotavljata sorazmerno široko aktivno legitimacijo. Aktivno je legitimiran vsakdo, ki ima ali je imel interes za dodelitev naročila in ki je bil ali bi lahko bil oškodovan zaradi domnevne kršitve. S tako določeno aktivno legitimacijo se na eni strani dopušča dostop do pravnega varstva širokemu krogu oseb, na drugi strani pa poskuša izogniti potencialnim zlorabam. Pravica do pravnega varstva, utemeljena na objektivnih kršitvah, je omejena na Evropsko komisijo (oziroma državo članico). Vendar ti ne moreta sprožiti postopka na nacionalni ravni, temveč, v zadnji instanci, pred Sodiščem Evropskih skupnosti. Vsakdo pa mora na nacionalni ravni izkazati aktivno legitimacijo.

Predvideni ukrep za preprečitev kršitev in njihovih posledic v revizijskem postopku je ukrepanje že med samim postopkom, s čimer se zagotovi možnost sprejetja preprečitvenih ukrepov, razveljavitev nezakonite odločitve in povrnitev škode. Možnost pravnega varstva ima tisti, ki ima interes za dodelitev naročila in ki bi lahko bil oškodovan. Praviloma mora potencialni oškodovanec že pred zahtevo o pravem varstvu o tem obvestiti naročnika, predvsem zaradi možnosti neformalne poravnave, vendar to ne sme povzročiti nepotrebnega odloga učinkovitega pravnega varstva.

Direktivi ne določata organov pravnega varstva. Pooblastila za izvedbo ukrepov je možno dodeliti različnim organom. Direktivi pa določata obveznosti držav članic pri zagotavljanju pravnega varstva. Države morajo zagotoviti naslednje ukrepe (Mužina, 2005, str. 29):

- Ukrepanje med samim postopkom z možnostjo sprejetja začasnih preprečitvenih ukrepov za odpravo kršitev oziroma preprečitve nadaljnjega oškodovanja (začasne odredbe) takoj, ko je to mogoče. Države članice imajo možnost, da same predvidijo ukrepe in določijo organe, ki so pristojni za odločanje o začasnih odredbah.
- Razveljavitev nezakonitih odločb, vključno z odpravo diskriminatornih tehničnih, ekonomskih ali finančnih specifikacij v razpisni, pogodbeni ali drugi dokumentaciji, povezani s postopkom javnega naročanja.
- Zagotovitev povrnitve škode oškodovanim. Direktivi ne določata niti pogojev nit višine odškodnine, to je prepuščeno posamezni članici.
- Odreditev plačila določenega zneska v primeru, ko kršitev ni bila odpravljena ali preprečena. Naročnik mora plačati tak znesek, da ga plačilo odvrne od

vztrajanja na kršitvi. Namen tega ukrepa je tako v sankcioniranju kot v odvracanju od kršitev.

- Pomirjevalni postopek in atestni postopek sta dodatna ukrepa, ki naj bi utrdila zaupanje v korektnost oddaje naročil. Ukrepa naj bi privedla do mirnega reševanja sporov. Cilj je, da se v čim krajšem času doseže rešitev spora. V atestnem postopku lahko naročnik zaprosi neodvisne revizorje za preverbo izpeljanih postopkov in njihovo oceno zakonitosti. Poročilo nima nobenih neposrednih pravnih posledic, zato v praksi ti postopki niso zaživel.

Evropska komisija mora opozarjati pristojne organe v državah članicah, kadar meni, da je prišlo do jasne in očitne kršitve v postopku javnega naročanja, da bi le-ti z ustreznimi ukrepi kršitev hitro odpravili. Naloga Evropske komisije je zagotavljanje pravilne uporabe direktiv v praksi. Postopek pravnega varstva se začne pred sklenitvijo pogodbe. Komisija obvesti državo o očitni kršitvi, država pa mora sporočiti komisiji ali je kršitev odpravljena, ali pa podati ustrezno obrazložitev. Na osnovi odgovora se Komisija odloči za nadaljnje postopke. Komisija torej ukrepa proti državi članici in ne proti naročniku.

Postopek pravnega varstva na področju oddaje javnih naročil na nacionalni ravni določi vsaka država sama, pri čemer je za države članice ta avtonomija močno omejena s pravili EU. Posamezna država lahko vedno določi tak sistem pravnega varstva, ki presega minimalne zahteve pravnega varstva. Poleg temeljnih načel evropskega prava, ki izhajajo iz Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, še zlasti načel nediskriminacije in prostega pretoka, pa mora pravni red države članice upoštevati predvsem pravil dveh t. i. pravovarstvenih direktiv. Iz navedenega torej izhaja, da je določitev organa, pristojnega za odločanje o pravnih sredstvih ponudnika, prepuščena državam članicam. Po navadi so to ne - sodni organi, ki zagotavljajo hitro in učinkovito odzivnosti. Vsaka nezakonita odločitev tega organa pa je predmet sodnega varstva.

Reforma pravnega varstva, ki je stekla v letu 2004, je prinesla dve novi direktivi, in sicer:

- Direktivo 2004/18/EC o uskladitvi postopkov za oddajo javnih naročil za dobavo, javnih naročil za storitve in javnih naročil za gradnje,
- Direktivo 2004/17/EC o uskladitvi postopkov naročil s strani naročnikov subjektov, ki delujejo na vodnem, energetske, prometnem in poštnem sektorju.

Nova ureditev naj bi zmanjšala birokracijo, določila, kako se lahko uporabljajo socialna in ekološka merila pri oddaji naročila, in zagotovila, da lahko naročniki in ponudniki prihranijo čas in denar z uporabo nove tehnologije pri izvedbi razpisnih postopkov. Rok za implementacijo novih direktiv se je iztekel 31. januarja 2006. Zakonodajni sveženj ima dva glavna cilja. Prvi je poenostavitev in razjasnitev obstoječih direktiv, drugi pa je njihova prilagoditev sodobnim administrativnim potrebam v ekonomskem okolju, ki se spreminja zaradi procesov, kot sta liberalizacija telekomunikacij ali prehod v novo ekonomijo. Da bi povečali transparentnost pri postopku oddaje javnih naročil ter boju proti korupciji in organiziranemu kriminalu, zakonodajni sveženj vključuje tudi ukrepe, ki zagotavljajo

več jasnosti pri pogojih za udeležbo in merilih za izbiro ponudnikov (Predstavitev Dkom, 2008).

Reforme so stalnica pri pravnem varstvu v postopku javnega naročanja. 11. decembra 2007 sta Evropski parlament in Svet EU tako sprejela direktivo 2007/66/ES o spremembi direktiv Sveta 89/665/EGS in 92/13/EGS, ki se nanaša na izboljšanje učinkovitosti revizijskih postopkov oddaje javnih naročil. Rok za implementacijo te direktive je 20. 12. 2009.

5.2 PRAVNA UREDITEV REVIZIJE POSTOPKA JAVNEGA NAROČANJA V SLOVENIJI

Pravno varstvo v postopkih javnega naročanja v Sloveniji ureja zakon o reviziji postopkov javnega naročanja, ki ureja pravno varstvo ponudnikov in javnega interesa v postopkih oddaje javnih naročil, ki se izvajajo z revizijo postopkov oddaj javnih naročil, opredeljenih v predpisih o javnih naročilih, določa organe, ki so pristojni za varstvo pravic ponudnikov in javnega interesa, in postopek revizije po navedenem zakonu (ZRPJN, Uradni list št. 99/2004).

Revizija postopka oddaje javnega naročila se začne na podlagi zahtevka za revizijo, ki ga lahko vloži vsaka oseba (ZRPJN, 9. člen),

1. ki ima ali je imela interes za dodelitev javnega naročila in
2. ji je bila ali bi ji lahko bila povzročena škoda zaradi ravnanja naročnika.

Za priznanje aktivne legitimacije morata biti izpolnjena oba pogoja. Aktivno legitimacijo za vložitev zahtevka za revizijo postopka javnega naročila imajo v primeru, ko je ogrožen javni interes, tudi Državno pravobranilstvo Republike Slovenije, urad, pristojen za javna naročila, in urad, pristojen za varstvo konkurence.

O vložnem zahtevku za revizijo mora naročnik obvestiti vse udeležene v postopku oddaje javnega naročila najpozneje v treh dneh od prejema zahtevka za revizijo. Naročnik lahko ob prejemu zahtevka za revizijo odloči, da se izvajanje postopka oddaje javnega naročila zadrži do odločitve Državne revizijske komisije in o tem najpozneje v treh dneh obvesti vse udeležence v postopku oddaje javnega naročila. Če Državna revizijska komisija zadrži nadaljnje aktivnosti, mora naročnik o tem obvestiti vse udeležene v postopku oddaje javnega naročila. Komisija mora o zahtevi za suspenzivnost odločiti v roku sedmih dni od dneva prejema. Vlagatelj zahtevka za revizijo mora predlog hkrati posredovati tudi naročniku. Le-ta lahko Državni revizijski komisiji posreduje svojo obrazložitev v dveh dneh od njegovega prejema. O pojasnilih obvesti tudi vlagatelja zahtevka za revizijo, ki lahko v treh dneh od njegovega prejema poda svoje mnenje o obrazložitvi in ga pošlje državni revizijski komisiji in naročniku.

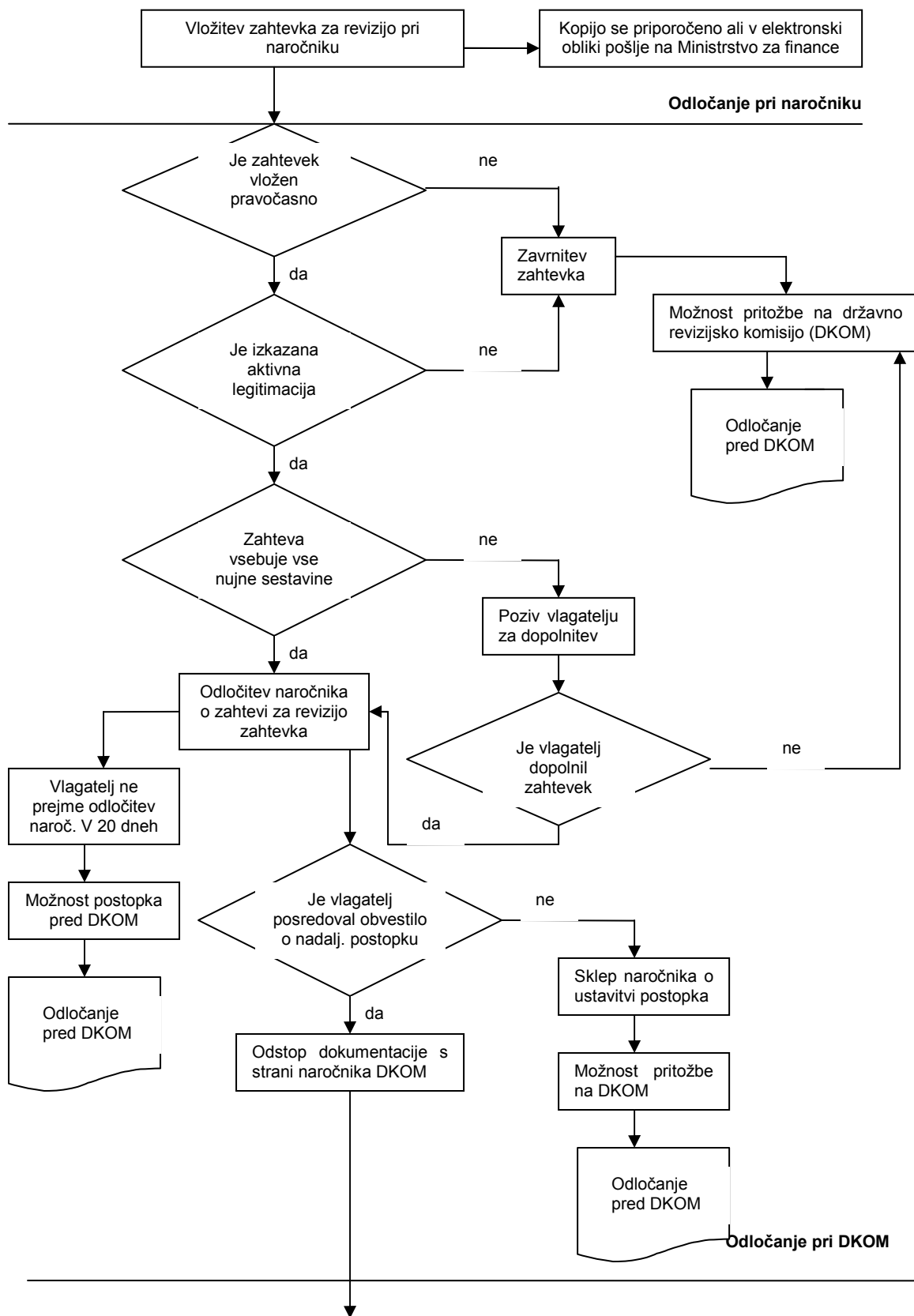
Vlagatelj mora vložiti zahtevek za revizijo pri naročniku. Naročnik mora kopijo zahtevka za revizijo v treh dneh od prejema posredovati izbranemu ponudniku. S kopijo zahtevka za revizijo vlagatelj obvesti tudi urad, pristojen za javna naročila.

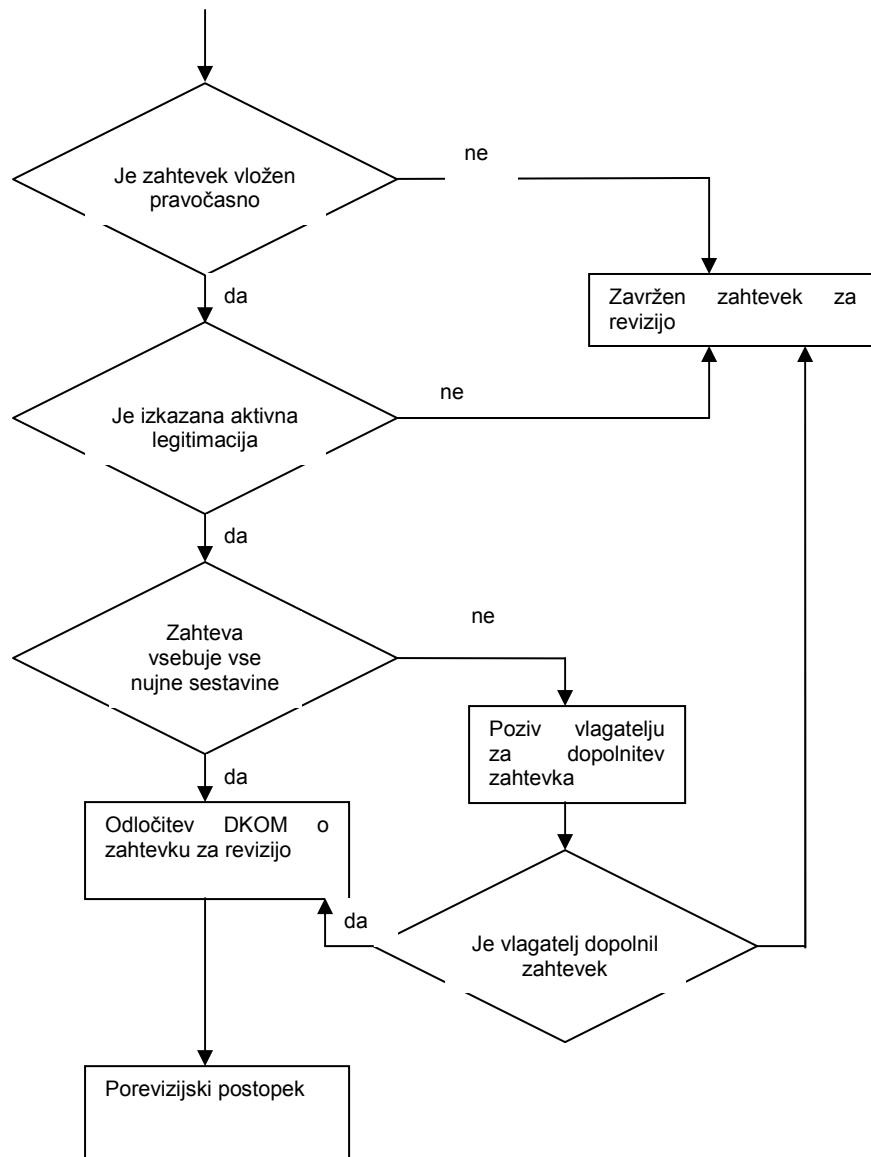
Zahtevek za revizijo se vroči po pošti priporočeno s povratnico ali v elektronski obliki, če je overjen s kvalificiranim potrdilom. Vlagatelj mora v zahtevku za revizijo navesti svoj naziv in kontaktno osebo, naziv naročnika, javno naročilo oziroma odločitev o dodelitvi naročila ali o priznanju sposobnosti, kršitve, dejstva in dokaze, s katerimi se kršitve dokazujejo, in potrdilo o vplačilu takse. Če naročnik ugotovi, da zahtevek za revizijo ne vsebuje vseh podatkov, pozove vlagatelja, naj ga v roku treh dni od prejema zahteve za dopolnitev dopolni. Če ga vlagatelj v tem roku ne dopolni, naročnik zahtevek za revizijo s sklepom zavrže. V kolikor vlagatelj meni, da je naročnik zahtevek za revizijo zavrgel neupravičeno, lahko v treh dneh od prejema tega sklepa vloži pritožbo na državno revizijsko komisijo (ZRPJN, 12. člen).

Naročnik po prejemu zahtevka za revizijo preveri, ali je pravočasen in ali ima vlagatelj aktivno legitimacijo za vložitev zahtevka za revizijo. Če sta izpolnjena navedena pogoja ter če zahtevek izpolnjuje vse obvezne podatke, naročnik odloči o zahtevku za revizijo tako, da v celoti ali delno razveljavi postopek oddaje javnega naročila ali zavrne zahtevek za revizijo. Naročnik zavrne zahtevek za revizijo, če ugotovi, da ob upoštevanju navedb v zahtevku za revizijo ne bi sprejel drugačne odločitve. Svojo odločitev mora naročnik sprejeti v roku 15 dni in jo posredovati v pisni obliki vlagatelju. Če naročnik ne odloči v navedenem roku, se šteje, da je zahtevek za revizijo zavrnjen. V primeru, da vlagatelj zahtevek za revizijo v 20 dneh od dne, ko je naročnik prejel njegov popolni zahtevek za revizijo, ne prejme odločitve naročnika o zahtevku za revizijo, lahko nadaljuje postopek pred državno revizijsko komisijo. O nadaljevanju postopka mora vlagatelj obvestiti tudi naročnika. Po prejetem obvestilu, da bo vlagatelj zahtevek za revizijo nadaljeval postopek pred Državno revizijsko komisijo, mora naročnik najkasneje v treh dneh odstopiti vso dokumentacijo Državni revizijski komisiji.

Državna revizijska komisija po prejemu zahtevka za revizijo ponovno preveri, ali je vlagatelj pravočasen in ali ima aktivno legitimacijo za vložitev zahtevka za revizijo. Komisija lahko pred svojo odločitvijo zahteva dodatna pojasnila od naročnika, vlagatelja zahtevka za revizijo ali drugih udeležencev v postopku oddaje javnega naročila, pridobi strokovno ali izvedensko mnenje in si ogleda tudi ostale dokumente ter dejanske razmere pri strankah v postopku ter zbere druge potrebne podatke za odločitev. O zahtevku za revizijo mora odločiti in izdati sklep najkasneje v roku 15 dni.

Slika 4: Postopek pravnega varstva pri javnih naročilih

Vir: Predstavitev Dkom, 2008

Državna revizijska komisija za revizijo postopkov oddaje javnih naročil je poseben, neodvisen in samostojen državni organ nadzora nad zakonitostjo postopkov oddaje javnih naročil, ki zagotavlja pravno varstvo ponudnikom na vseh stopnjah postopkov oddaje javnih naročil (Predstavitev Dkom, 2008).

Državna revizijska komisija ima predsednika in štiri člane, ki imajo status državnega uradnika. Njihov mandat traja pet let z možnostjo ponovnega imenovanja. Predsednika in člane Državne revizijske komisije imenuje in razrešuje Državni zbor na predlog komisije, pristojne za volitve in imenovanja. Poleg njih so na Državni revizijski komisiji zaposleni še svetovalci in strokovni sodelavci.

Državna revizijska komisija na predlog predsednika enkrat letno sprejme poročilo o svojem delu in ga poda Državnemu zboru Republike Slovenije. Poročilo o delu

vsebuje vse pomembnejše podatke o delu, porabi sredstev, sprejetih stališčih in ugotovitvah Državne revizijske komisije.

Državna revizijska komisija ima le kasatorična pooblastila, kar pomeni, da s svojim sklepom ne more nadomestiti odločitve naročnika o izbiri najugodnejšega ponudnika ali druge odločitve v postopku oddaje javnega naročila. Vse svoje odločitve mora obrazložiti in zanje navesti razloge, lahko pa da naročniku tudi napotke za pravilno izvedbo postopka v delu, ki je bil razveljavljen. Poudariti velja, da je neupoštevanje odločitve komisije opredeljeno kot prekršek.

Državna revizijska komisija je dolžna podati predlog za uvedbo postopka pred pristojnim organom, če v postopku odločanja ugotovi kršitve, ki pomenijo prekršek po predpisih, ki urejajo področje javnih naročil. Predsednik pa mora obvesti organe za nadzor nad porabo javnih sredstev, nadzorne organe naročnika ali druge pristojne državne organe, če so ugotovljene nepravilnosti, škode ali zlorabe oziroma če obstaja dvom o gospodarni rabi javnih sredstev (Predstavitev Dkom, 2008).

Državna revizijska komisija praviloma odloča v mejah zahtevka za revizijo. Vlagatelj zahtevka mora poleg domnevnih kršitev navesti tudi dejstva in dokaze, s katerimi se te kršitve dokazujejo. Državna revizijska komisija lahko pred svojo odločitvijo zahteva dodatna pojasnila od naročnika, vlagatelja zahtevka za revizijo ali drugih udeležencev v postopku oddaje javnega naročila. Po potrebi lahko pridobi strokovno ali izvedensko mnenje ali pa si ogleda tudi ostale dokumente ter dejanske razmere pri strankah v postopku ter zbere druge potrebne podatke za odločitev.

Zaradi nesuspendivega učinka lahko naročnik kljub vloženemu zahtevku za revizijo nadaljuje z izvedbo postopka oddaje javnega naročila, vendar praviloma le do sklenitve pogodbe. Naročnik lahko pogodbo sklene le v primeru, če državna revizijska komisija na predlog naročnika in ob upoštevanju razmerja med škodljivimi posledicami nezadržanja sklenitve pogodbe in koristmi za vse, ki bi lahko bili oškodovani, ter javnim interesom za sklenitev pogodbe o oddaji javnega naročila odloči, da vložen zahtevek sklenitve pogodbe o oddaji javnega naročila ne zadrži.

Državna revizijska komisija ima tudi t. i. porevizijske pristojnosti. Zakon ji daje pooblastila, da lahko od naročnika zahteva, da ji predloži poročilo o nadaljnjih aktivnostih in izvedbi postopka, za katerega je bil vložen zahtevek za revizijo v ponovljenem postopku.

Po prejemu zahtevka za revizijo predsednik Državne revizijske komisije s sklepom dodeli zahtevek za revizijo pristojnemu senatu, določi predsednika in člane senata ter enega ali več poročevalcev oziroma dodeli zahtevek za revizijo posameznemu članu ob upoštevanju abecednega reda začetnic priimkov članov komisije (t. i. načelo naravnega sodnika). Sestava senatov ni stalna. Pri pripravi osnutkov odločitev sodelujejo svetovalci državne revizijske komisije. Za opravljanje določenih strokovnih opravil v postopku odločanja o zahtevku za revizijo predsednik državne revizijske komisije, predsedniki senatov ali posamezni člani lahko določijo neodvisne zunanje strokovnjake in izvedence.

Sredstva za delo državne revizijske komisije se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije na predlog komisije. O porabi sredstev odloča Državna revizijska komisija sama.

V zvezi s pravno naravo postopka revizije postopkov oddaje javnih naročil so v teoriji in sodni praksi različna stališča o tem, ali gre za upravnoopravno ali civilnopravno naravo postopka. Prav tako so različna stališča v zvezi s pravno naravo odločitev Državne revizijske komisije. ZRPJN namreč ureja sodno varstvo v postopkih javnega naročanja, ne predvideva pa pravnega varstva zoper akt Državne revizijske komisije in tudi ne določa, ali je ali ni zoper akt komisije predvideno kakšno pravno sredstvo oziroma sodno varstvo. Tako lahko oseba, ki v revizijskem postopku ni uspela, le civilno toži naročnika, da mu ta povrne škodo, pri čemer sodišče v pravnem postopku ne presoja zakonitosti akta Državne revizijske komisije. Sodišče se pri odločanju torej ukvarja z istim vprašanjem kot komisija, in sicer ali je bilo določeno ravnanje naročnika nedopustno oziroma škodljivo, z drugimi besedami, ali so bila v postopku kršena temeljna načela javnega naročanja, pri tem pa ne presoja odločitev Državne revizijske komisije. Kljub možni situaciji, da sodišče kršitev ugotovi, Državna revizijska komisija pa je ni, odločitev sodišča ne vpliva na odločitev komisije. Iz tega izhaja, da je sodno varstvo zoper odločitve Državne revizijske komisije izključeno. Državna revizijska komisija ne more spremeniti odločitve naročnika, ampak lahko le potrdi ali razveljavi nezakoniti akt naročnika (Bizjak. 2007, str. 55).

V Sloveniji obstaja še en organ, ki ima vpliv na pravno varstvo v postopkih javnega naročanja, in to je Računsko sodišče. Z vidika javnega naročanja je najpomembnejša naloga Računskega sodišča revidiranje porabe proračunskih sredstev, pri čemer se preverja ali so bila sredstva porabljena po ustreznih postopkih, v ustrezni višini in za ustrezen namen. Za pridobitev vseh podatkov o poslovanju porabnikov proračunskih sredstev lahko Računsko sodišče nadzira tudi poslovanje vseh pravnih oseb, ki vstopajo v poslovna razmerja z osebami, ki jih nadzorujejo (Bizjak, 2007, str. 55).

Nadzor, ki ga opravlja Računsko sodišče, se razlikuje od revizije, ki jo opravlja Državna revizijska komisija. Državna revizijska komisija namreč preverja zakonitost postopka in izbire ponudnika, ne ugotavlja pa gospodarnosti, namembnosti in učinkovite rabe sredstev za oddajo javnega naročila. Računsko sodišče pa postopke javnega naročanja preverja predvsem zato, da ugotovi, ali je bila poraba sredstev gospodarna in z namenom, za katerega je porabnik javnih sredstev le-ta prejel. Tako Računsko sodišče tudi ne razveljavlja sklepov in odločitev, ki jih je naročnik v postopkih javnega naročanja sprejel, ampak mu v poročilih o reviziji nalaga, da sam opravi dejanja, ki popravijo nepravilnosti.

5.3 PRAKTIČNA UPORABNOST INSTRUMENTA PRAVNEGA VARSTVA

Marsikatero slovensko podjetje, ki sodeluje v procesih oddaje javnih naročil, ima pogosto občutek, da so pri javnih naročilih na določenih področjih običajno večinoma uspešna ista podjetja. Očitki o pristranskosti, neetičnosti in podkupljivosti so del splošnega mnenja. Z odločitvijo Državne revizijske komisije so pogosto nezadovoljni.

Ko je podjetje pri javnih naročilih neuspešno, se pogosto razmišlja ali naj na naročilo pozabi, pospravi dokumentacijo v predal, se s tem morda nikomur ne zameri ter tiho upa na izbor pri naslednjem naročilu, ali pa naj uporabi postopke pravnega varstva.

Zakon seveda podjetjem po neuspehu pri javnih naročilih ponuja možnost uporabe pravnega varstva in druge možnosti v postopkih javnega naročanja. Vprašanje, ki se pri tem postavi predvsem malim podjetjem, ki nimajo svojih pravnih oddelkov, je, kakšne so njihove nadaljnje možnosti za ugoden razplet in kako lahko ukrepajo. Lahko sicer vložijo zahtevek za dodatno obrazložitev ali pa pošljejo naročniku pisno opozorilo. Zahtevo za dodatno obrazložitev se vloži zaradi dodatne pojasnitve razlogov in okoliščin za naročnikovo odločitev. Pisno opozorilo se vloži z namenom, da opozori na napako v postopku izbire in od naročnika zahteva sprejetje drugačne, nove odločitve.

Za ponudnika, ki ni bil uspešen pri javnem naročilu, pa samo dobro poznavanje možnosti, ki jih ima v morebitnem nadaljnjem postopku proti naročniku, dovolj za njegovo odločitev, da te možnosti tudi resnično uporabi. Nanj bodo vplivali tudi številni drugi dejavniki in dileme v celotnem sistemu javnega naročanja, kot so (Žnidaršič, 2008):

1. Ali je državna revizijska komisija res poseben, neodvisen in samostojen državni organ, kot ga opredeljuje ZRPJN? Državno revizijsko komisijo bi lahko primerjali s sodno vejo oblasti, pri kateri imajo sodniki trajen mandat, mandat predsednika in članov državne revizijske komisije za revizijo oddaje javnih naročil pa je zakonsko omejen na pet let z možnostjo podaljšanja.
2. Ali je ponudniku omejena pravica do pravnega sredstva in pravnega varstva? Pravica do pritožbe oziroma do pravnega sredstva je ena izmed temeljnih pravic strank, vgrajena v skoraj vse pravne postopke, hkrati pa tudi ustavna materija. Odločitev Državne revizijske komisije pa je dokončna in izvršljiva ter zoper njo ni možna pritožba niti drugo redno ali izredno pravno sredstvo, ki bi ga lahko ponudnik uporabil, če ne bi bil zadovoljen z njeno odločitvijo. Za ponudnika bi bilo vsekakor ugodneje, da sklene pogodbo, ki je povezana s primarnim zahtevkom za izpolnitev, kot pa da uveljavlja odškodninski zahtevek proti naročniku.
3. Ali v postopku pred Državno revizijsko komisijo svojih pogledov res ne bo mogel predstaviti in se izjaviti o pogledih nasprotne stranke? Postopek pred Državno revizijsko komisijo je v večini primerov izveden pisno, brez razpisanih narokov.
4. Ali v zadevni zakonodaji res manjkajo protikorupcijska določila? Na področju javnih naročil ni protikorupcijskih določil, ki bi ponudnika vsaj formalno prepričala, da so javni očitki o podkupovanju in pristranskosti v sistemu javnih naročil brezpredmetni.
5. Ali v nadaljnjem postopku res ni mogoče računati na pošteno odškodnino? Pri uveljavljanju odškodninskega zahtevka se bo ponudnik srečal z marsikatero težavo in dilemo. Dokazati bo moral, da je oddal najboljšo ponudbo, zahteval bo lahko le odškodnino za škodo, ki mu je nastala s kršitvijo naročnika, oceniti bo moral višino škode, verjetno pa ne bo mogel zahtevati niti izgubljenega dobička.

Odločitev ponudnika o nadaljnjih možnostih po neuspešnem sodelovanju pri javnem naročilu bo tako na koncu verjetno še vedno odvisna le od seštevka porabljenega časa in stroškov na eni strani ter na drugi koristi, ki jih ponudnik lahko pričakuje na podlagi svojih izkušenj sodelovanja na prejšnjih razpisih.

Kot primer sem v nadaljevanju predstavil pravno varstvo v primeru javnega naročila za gradnjo predora Makovec.

Predor Markovec je izjemno pomemben projekt urejanja prometnih tokov na obalni hitri cesti Koper-Izola in ima zato najvišjo prioriteto tako na ministrstvu za promet kot tudi na Darsu. Zgodba predora Markovec sega že v leto 2006. Družba Dars je februarja 2006 objavila razpis za gradbena dela na hitri cesti Koper-Izola. Predvidena vrednost gradnje predora je bila približno 100 milijonov evrov in če cena med gradnjo ne bo narasla, bo predor Markovec bistveno cenejši od predora Šentvid. Zanimanje za gradnjo je bilo sicer veliko, saj je razpisno dokumentacijo dvignilo 18 podjetij, vendar so v končni fazi prispele le tri ponudbe:

- ponudba skupine italijanskih podjetij pod okriljem družbe Vidni (Vidoni, Oberosler cav. Pietro in Intercantieri Vittadello),
- ponudba avstrijskega podjetja Strabag in
- ponudbo konzorcija, ki ga sestavljata SCT in Primorje..

Iskanje graditelja predora Markovec na hitri cesti med Koprom in Izolo je spremljalo spreminjanje zakonodaje o javnem naročanju, ki onemogoča ustavljanje razpisnega postopka z zahtevki za revizijo že pred odpiranjem ponudb. Odpiranje ponudb se je namreč zapletalo že od prvega razpisa, objavljenega v začetku februarja 2006. Ob prvih petih poskusih je bilo odpiranje preloženo zaradi revizijskih zahtevkov, za zadnji odlog odpiranja pa se je odločil Dars. Zaradi majhnega števila prispelih ponudb in zaradi počitnic je Dars podaljšal rok za oddajo za en mesec, vendar ni prišlo do sprememb na strani ponudbe. Odpiranje ponudb je bilo končno izvedeno v septembru 2007. Ponudbe so bile sledeče: s 87,4 milijona evrov je bila najcenejša ponudba italijanskih podjetij Vidoni, Obeloser cav. Piero in Intercantieri Vittadello; SCT in Primorje sta oddala ponudbo v vrednosti 96,2 milijona evrov; avstrijski gradbinec Strabag pa v vrednosti 98 milijonov evrov (Šimac, 2007).

Dars je kot najugodnejšega ponudnika marca 2007 končno izbral konzorcij italijanskih družb. Družbi SCT in Primorje sta na upravo Darsa naslovili zahtevek za revizijo postopka, s katero sta zahtevali razveljavitev izbire italijanske skupine za gradnjo predora Markovec, na Državno revizijsko komisijo pa poleg omenjenega zahtevka še zahtevek za zadržanje vseh nadaljnjih aktivnosti pri projektu gradnje predora. Komisija je zavrnila predlog SCT-ja in Primorja, da ustavi vse aktivnosti Darsa pri gradnji predora Markovec. SCT in Primorje sta (bila) prepričana, da je vodstvo Darsa z izbiro Vidonija ravnalo nezakonito oziroma v nasprotju z določili zakona o javnih naročilih. Dars je skladno z zakonodajo pritožbo preučil in jo zavrnil v vseh točkah, in sicer z obrazložitvijo: neutemeljeno. SCT utemeljitve zahtevka in Darsove zavrnitve so bile sledeče (Magajna, 2008):

- SCT zahteva popoln vpogled v ponudbeno dokumentacijo. Dars zahtevke zavrača, saj mora varovati podatke, ki veljajo za poslovno skrivnost ponudnika.
- SCT Darsu očita, da ni ugotovil, ali je bil italijanski ponudbi priložen predračun v elektronski obliki. Dars očitek zavrača, saj je bilo to preverjeno že ob odpiranju ponudb.
- SCT italijanski ponudbi očita, da ni bila pravilno zložena. Dars očitek zavrača, ker navodilo o vrstnem redu zloženih dokumentov ni zavezujoče.
- SCT zatrjuje, da izbrani ponudnik ponudbi ni priložil ustreznih referenc. Dars očitek zavrača z utemeljitvijo, da je izbrani ponudnik izkazal ustrezne izkušnje pri istovrstnih delih in da so bila referenčna dela tudi vrednostno ustrezna.
- SCT Darsu očita, da pri izbiri ni upošteval mnenja strokovne komisije. Dars v zavrnitvi pojasnjuje, da je strokovna komisija posvetovalno telo uprave Darsa in da njeno mnenje za upravo ni zavezujoče ter da je bila naloga Darsa pri presoji referenc zgolj ugotoviti, ali so ustrezne, kar je uprava tudi storila v skladu z razpisnimi pogoji.

Izbiri italijanskega gradbinca pa sta nasprotovali tudi dve strokovni komisiji, ki sta za Dars pregledali postopek javnega naročila. Obe komisiji sta Dars opozorili, da Vidoni nima niti ustreznih referenc za gradnjo predorov niti primerne opreme. Dars je imel zaradi vloženega zahtevka za revizijo možnost, da nadaljuje vse postopke v zvezi z javnim naročilom Markovec, ni smel pa podpisati pogodbe.

Ker je Dars zavrnil pritožbo konzorcija SCT – Primorje, je ta vložil zahtevek še na Državno revizijsko komisijo. Državna revizijska komisija je delno ugodila zahtevku za revizijo postopka javnega naročila za gradnjo predora Markovec in razveljavila odločitev naročnika Darsa o oddaji javnega naročila skupini italijanskih družb v skupnem nastopu. Državna revizijska komisija se je pri pregledu zahtevka SCT-ja in Primorja ustavila že pri referencah italijanskega ponudnika. Ugotovili so namreč, da niti ena od priloženih referenc ni ustrezala, oziroma da italijanski ponudniki niso izkazali potrebnih referenc. Zaradi odločitve revizijske komisije je imel Dars možnost ponoviti razpis, s čimer bi se postopek lahko zavlekel, ali izbrati drugega najugodnejšega ponudnika, torej SCT, čemur Dars ni bil naklonjen, lahko pa bi odločitev revizijske komisije tudi sodno izpodbijal. Tretja možnost je bila, da znova odda dela italijanskemu konzorciju (Šimac, 2008).

Zaradi odmevnosti postopkov pri izbiri izvajalca je celo minister za promet imenoval posebno komisijo. Njena naloga pa je bila poiskati rešitev za zaplete v zvezi s predorom Markovec.

Uprava Darsa je na predlog nadzornega sveta, kljub možnosti podaljšanja roka za dokončanje projekta razveljavila razpis za izbiro izvajalca gradnje predora Markovec in se odločila za pripravo novega razpisa, s čimer niso zadovoljna niti italijanska podjetja niti slovenski družbi.

V konzorciju italijanskih podjetij, na čelu z družbo Vidoni, niso bili zadovoljni z odločitvijo Darsa, da razveljavi razpis za oddajo del za gradnjo predora, ker še vedno menijo, da so skladno z razpisnimi pogoji, ki jih je predpisal naročnik, ter zahtevanimi

potrdili o usposobljenosti in referencami oddali korektno in pravilno, predvsem pa najboljšo ponudbo izmed vseh sodelujočih ponudnikov. Še več, pri Vidoniju so poskrbeli za dodatno mnenje italijanske avtocestne agencije o ustreznih referencah. Družba Vidoni je tudi zahtevala izločitev predsednika Državne revizijske komisije Sama Červeka, ker menijo, da ne more odločati nepristransko.

SCT in Primorje sta tudi nasprotovala razveljaviti razpisa in odločitvi za oddajo novega. Z zahtevo za revizijo so oporekali odločitvi Darsa o razveljavitvi razpisa za gradnjo predora Markovec na hitri cesti Koper-Izola. Komisija je zahtevek zavrnila in potrdila pravilno ravnanje Darsa. V družbah SCT in Primorje so bili ogorčeni nad odločitvijo Državne revizijske komisije o zavrnitvi zahtevka za revizijo Darsove razveljavitve javnega razpisa. Pravijo, da je odločitev komisije neutemeljena in da jih je ta oškodovala. »Odločitev državne revizijske komisije razumemo kot pravno napačno, zaradi takšne odločitve pa sta SCT in Primorje kot poslovna subjekta oškodovana. Dodajajo, da še vedno vztrajajo, da je bila odločitev Darsa o razveljavitvi razpisa diskriminatorna in nezakonita. »Na podlagi zakona o javnih naročilih, prakse Državne revizijske komisije ter sodišča Evropske skupnosti morajo za zavrnitev vseh ponudb in razveljavitev razpisa obstajati objektivno preverljivi in utemeljeni razlogi,« pojasnjujejo in opozarjajo, da so »prisiljeni razmišljati o nadaljnjih pravnih ukrepih«. Državna revizijska komisija je zavrnila tudi zahtevo za povrnitev stroškov, nastalih z revizijo. Zato bosta SCT in Primorje morala za postopek revizije plačati 10 tisoč evrov stroškov (Godec, 2008).

V septembru 2008 je bil objavljen nov razpis za gradnjo predora Markovec. Vendar je družba Dars 3. 10. 2008 ponovno prejela zahtevke za revizijo, kar pomeni, da se postopek izbire izvajalca ponovno zapleta. Zapleti pri izbiri graditelja predora Markovec lahko končanje obalne hitre ceste odmaknejo do leta 2012 ali dlje. Zaradi dolgotrajnega izbiranja izvajalca so ponudniki že napovedali, da predora ne bo več mogoče zgraditi po cenah iz prvotnih ponudb. Kljub temu pa v Vidoniju napovedujejo, da lahko predor dokončajo do poletja 2011, če se Dars spet odloči zanje. Če pa bo Darsova odločitev drugačna, pa bodo uporabili vsa pravna sredstva, tudi Evropsko sodišče, da zaščitijo svoj interes. Nesprejemljivo je, da Slovenija na razpisih izrablja tuje ponudnike za nižanje cen, dela pa potem odda domačim izvajalcem, je ogorčen svetovalec družbe Vidoni Erminio Avanzi (Godec, 2008).

Odpiranje novih ponudb se je izvajalo 8. 01. 2009. Na ponovni razpis so prispele štiri ponudbe in sicer avstrijski Strabag in GPG ponujata izvedbo del za 92,7 milijona evrov, Riko in Konstruktor inženiring Split za 88,8 milijona, SCT in Primorje za 81,9 milijona ter CPM in avstrijski Alpine Bau za 64,5 milijona evrov. Pri odpiranju ponudb je komisija preverila le, če so priloženi vsi dokumenti, ki jih je zahteval razpis. Vsi štirje ponudniki so temu pogoju zadostili. Izbor izvajalca bo sprejet v nekaj mesecih (Godec, 2009).

Iz navedenega primera nesporno izhaja, da kljub spremembi zakon o reviziji postopka javnega naročanja omogoča zavlačevanje postopkov izbire, otežuje delo in povečuje porabljen sredstva. Postavlja se vprašanje, ali so pri javnih naročilih na določenih področjih redno oziroma s posameznimi prekinitvami večinoma uspešna ista podjetja. In če niso uspešna, uporabijo »vsa razpoložljiva pravna sredstva«, da

onemogočijo dokončanje postopka, s čimer povzročajo vesplošno škodo. Zato se na splošno med javnostjo vse bolj uveljavljajo očitki o pristranskosti, neetičnosti in podkupljivosti. Kot kaže opisan primer, očitki verjetno niso iz trte izviti.

6 IZKUŠNJE Z JAVNIMI NAROČILI V PODJETJU ELEKTROSERVISI

6.1 PREDSTAVITEV PODJETJA

Osnovni podatki o podjetju so sledeči:

Popolno ime: Elektroservisi, gradnje, kovinarstvo, laboratorij in nepremičnine, d. d.

Skrajšano ime: ELEKTROSERVISI, d. d.

Sedež: Trzin Naslov: Dobrave 6, 1236 TRZIN

Statistična razvrstitev: Splošna gradbena dela 45.210

Osnovni kapital: 2.324.286 EUR

Predsednik nadzornega sveta: Vojteh Winterleitner

Logotip družbe:

ELEKTROSERVISI

Korenine naših tradicionalnih dejavnosti (Elektrogradnje, Kovinarstvo in Merilni servis) so povezane z nastankom in razvojem podjetja Elektro Ljubljana okolica (danes Elektro Ljubljana), ki je leta 2006 praznovalo 110. obletnico prve javne elektrifikacije, ki je bila izvedena v Kočevju (4 km, 106 drogov, 700 žarnic). Začetek našega podjetja pa je konstituiranje TOZD Elektroservisi avgusta leta 1974. V TOZD-u so bile delovne enote Elektrogradnje, Kovinska delavnica in Merilni servis. Poleg teh enot pa še tiskarna, ki je bila ukinjena leta 1989, in avtomehanična delavnica, ki je bila prenesena na Elektro Ljubljana leta 1991. Leta 1979 je bila nadgrajena stavba na Glavarjevi, v kateri sta bila (do leta 2005) skladišče in uprava podjetja. Leta 1981 je bila odprta nova proizvodna hala v Tacnu. Leta 1987 pa so bili odprti prostori Elektrogradenj v Podrečju pri Domžalah.

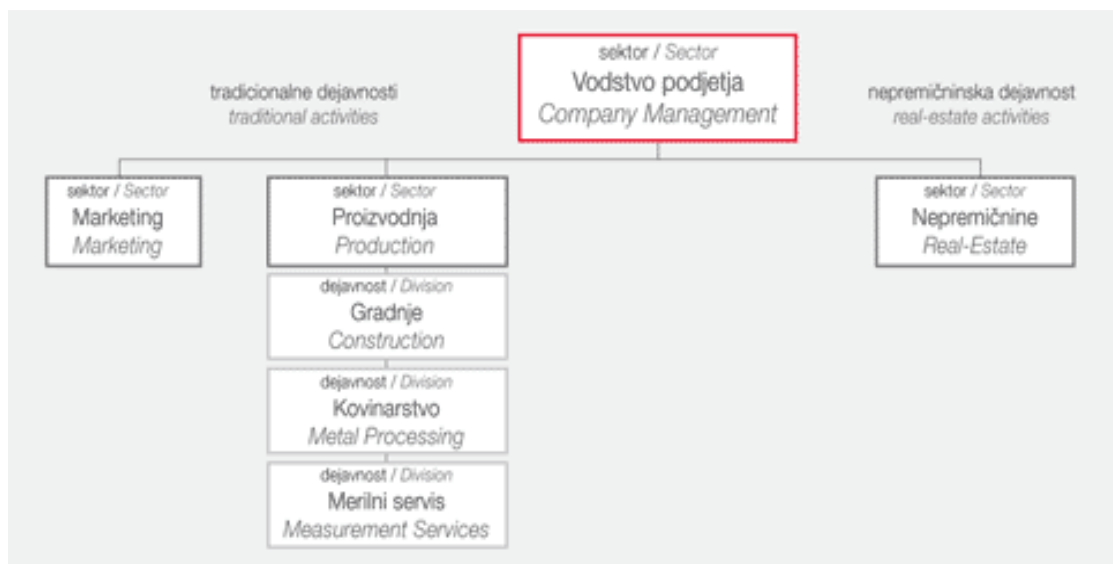
V začetku devetdesetih let se je začel proces osamosvojitve in hkratnega lastninjenja podjetja. Po dolgotrajnem postopku, ki so ga zapletala različna soglasja, je bilo lastninjenje zaključeno leta 1996, ko se je 10. junija istega leta ustanovila delniška družba Elektroservisi.

Podjetje Elektroservisi si prizadeva zadovoljevati potrebe infrastrukturnih podjetij, predvsem po napravah za prenos in distribucijo električne energije (izgradnja novih in vzdrževanje starih), in zadovoljevati potrebe kupcev po novih objektih stanovanjskega in poslovnega značaja. Postati želijo največji dobavitelj slovenskih infrastrukturnih podjetij na področju izgradnje in vzdrževanja naprav za prenos in distribucijo električne energije kar praktično pomeni podvojitev obsega poslovanja tradicionalnih dejavnosti.

Vseskozi si prizadevajo za visoko rast obsega poslovanja in znižanje stroškov proizvodnje in prodaje na enoto proizvoda (lastna cena). Rast zagotavljajo na osnovi

visoke tržne agresivnosti, povečanja proizvodnih kapacitet ob hkratnem povečanju obsega poslovanja s kooperanti in na osnovi ponudbe prenovljenih ter novih izdelkov.

Slika 5: Organigram družbe Elektroservisi d.d

Vir: Interni viri podjetja

Naši glavni konkurenti so družbe ABB, Siemens, Litostroj, Končar, SCT in več manjših izvajalcev. Glavni kupci (predvsem prek postopkov javnega naročanja) Elektro Ljubljana, Elektro Gorenjska, Elektro Primorska, Elektro Celje, ELES, Elektronabava.

Pri procesu strateškega načrtovanja je predvsem pomembno, da uresničujemo cilje podjetja. Pri tem so v tem procesu najpomembnejši kupci. Z analizo dejanskega položaja podjetja na trgu in z analizo okolja pristopimo k procesu pravičnega vodenja, ki poleg analize zajema še načrtovanje, izvedbo in nadzor. S SWOT analizo lahko na pregleden način ovrednotimo in temeljito analiziramo stanje na tržišču ter informacije, ki se nanašajo na preteklo, sedanje in prihodnje obdobje.

6.2 PROBLEMATIKA SODELOVANJA NA JAVNIH NAROČILIH

Na trgu javnih naročil se srečujejo država s svojimi potrebami in podjetja, ki s svojo podjetniško iniciativo ali inovativnostjo poskušajo zadovoljiti potrebe in pričakovanja države kot naročnika. Sodelovanje na trgu javnih naročil lahko opredelimo kot podjetniški pristop in podjetniški proces. Za podjetja, ki uspejo pridobiti javno naročilo, je to velik poslovni uspeh z več vidikov. Na eni strani pomeni to za podjetje krepitev položaja na širšem trgu, na drugi strani pa specializacijo na področju, kjer poslovno sodeluje z državo, oziroma odpiranje novih poslov, ki jih prek trga javnih

naročil ponuja država. Ta proces se lahko razvije v partnerski odnos, ob pogoju, da obstaja ustrezna poslovna kultura tako podjetja kot države. Seveda pa mora imeti podjetje, ki vstopa na trg javnih naročil, pred očmi svoj ekonomski interes, kar v praksi pomeni, da se mora lotevati samo dobičkonosnih poslov, oziroma takih poslov, ki bodo dolgoročno prispevali k rasti in razvoju podjetja ter uspešnemu poslovanju.

Znano je, da so predvsem mala in srednja podjetja zaradi svoje hitre poslovne in tehnološke inovativnosti spodbujevalec in gonilna moč konkurenčnosti na trgu, saj so fleksibilnejša, zaposlujejo manj režije ipd. Zato bi moral biti tudi interes države, da tako z ustrezno zakonodajo, olajšavami in podjetniško klimo kot z oddajo naročil malim in srednjim podjetjem spodbuja razvoj le-teh. Žal pri svojem delu opažam, da je v Sloveniji slika obratna. Mala in srednja podjetja so pri vstopu na trg javnih naročil v poslovno in ekonomsko neugodnem položaju nasproti velikim zaradi njihove kapitalske moči in medsebojnih kartelnih dogovarjanj. Vsa ostala podjetja se morajo prilagoditi njihovim pravilom igre, predvsem pa ponujeni ceni ob premajhnem upoštevanju kvalitete in drugih prednosti.

Veliko slovenskih manjših podjetij nima ustreznih zvez (sorodstvenih, političnih ipd.), težje dostopajo do informacij, težje pridobivajo bančne garancije, so manj usposobljene za pripravo razpisne dokumentacije ipd. in ne pridobijo javnega naročila, čeprav izpolnjuje vse pogoje, ker niso prisotna v »ustreznih« lobijih.

Za tako stanje so delno kriva tudi sama manjša podjetja, saj bi se morala pri vstopanju na trg javnih naročil medsebojno povezovati (ali poslovno ali celo kapitalsko). S skupnimi ponudbenimi nastopi bi se bistveno povečala njihova moč na trgu javnih naročil. Razlogi za nepovezovanje tičijo predvsem v slovenski zaverovanosti vase in »ljubosumnem« čuvanju samostojnosti. Druge vzroke pa lahko poiščemo v premajhnem znanju, kapitalsko premajhni moči, razdrobljenosti, družinskih omejitvah, zaprtosti, nepoznavanju trga, predvsem pa v bojazni, da bi bili v morebitnem skupnem nastopu izigrani s strani partnerjev.

Naročniku bi moralo biti vseeno, ali na javnem razpisu konkurira malo ali veliko podjetje (če izvezemo podkupljivost, ki je kazniva), pomembno je le, da zadosti zakonu o izpolnjevanju pogojev. Tako velika podjetja skupaj z javnim naročnikom izkoriščajo mala podjetja kot podizvajalce, ki jih angažirajo po svojih poslovnih merilih. S tem mala podjetja prisilijo v poslovno odvisnost od velikih. V preteklosti smo bili (in smo) priča primerom, ko velika podjetja svojim podizvajalcem niso plačevala za opravljene storitve in dobavo blaga več let in so le-ta tudi propadala.

Razlogi za tako naravnost javnega naročnika so v (Šest, 2007, str. 43.):

- višji finančni garanciji za izvedbo celotnega posla, ki jo zagotavlja večje podjetje,
- kreditni politiki bank do malih podjetij (ostri pogoji izdajanja garancij in najemanja kreditov),
- kadrovske prepletenosti med naročnikom in izvajalcem,
- večji lobistični usposobljenosti velikega podjetja,
- večji možnosti podkupovanja (posebni fondii v velikih podjetjih),
- klientelistični naravnosti med naročnikom in izvajalcem,

- zagotavljanju dela za velikega naročnika (avtocestni program se ne deli na sklope malih naročil),
- po prepričanju naročnika lažji koordinaciji pri izvajanju del med naročnikom in izvajalcem.

Pri javnih naročilih obstaja še posebna specifika, ki ni prisotna na ostalih trgih: naročniki prek zakonodaje postavijo vse pogoje delovanja na trgu, ponudniki pa so potisnjeni v podrejeni položaj. Naročniki se po mojih izkušnjah zavedajo svoje moči in jo s pridom uporabljajo tudi z aroganco ter zavračanjem vseh pripomb in predlogov. Ponudniki morajo v borbi za obstoj pristajati na vsemogoče pogoje in molčati, da si ne zapravijo možnosti za sodelovanje v aktualnem in vseh bodočih javnih razpisih. Posledice takega ravnanja čutijo podjetja v sledečih oblikah (Šest, 2007, str. 45.):

- strah pred naraščajočimi stroški,
- strah pred zamero naročniku,
- izguba možnosti pridobivanja prihodnjih naročil,
- dogovarjanje med naročnikom in ponudnikom,
- naraščanje cen storitev na eni strani,
- stalno izsiljevanje s cenami na drugi strani,
- vzpostavljanje zaprtega trga javnih naročil,
- neperspektivnost udeležbe na trgu javnih naročil,
- nenastajanje novih malih podjetij,
- manj zaposlovanja ipd.

Čutiti je, da velika podjetja uravnavajo trg javnih naročil po svoji meri. Le-ta zlorablja svoj prevladujoč položaj s tem, da določajo ceno, si delijo trg po regijskih ali drugačnih kriterijih in določajo ostale pogoje delovanja na določenem tržnem segmentu. Malim podjetjem se tako oteži delovanje, mnoga celo propadejo. Kot sem že omenil smo, v Sloveniji priča očitnemu primeru kartelnega dogovarjanja pri izgradnji avtocestnega križa (SCT, SGP Nova Gorica, SGP Primorje). Konkurencu lahko omejuje že država z diskriminatorno zakonodajo, ko imajo prednost pri javnih naročilih lokalni ponudniki, ali pa so postavljeni takšni pogoji, ki jih lahko izpolni le določen ponudnik (npr. točno določena specifika naprave, ki jo lahko zagotovi točno določen ponudnik, zapoved standarda BVQI, nenatančni pogoji, ki so popolnoma razumljivi samo določenim ponudnikom...). Omejevanje konkurence pri javnih naročilih nedvomno obstaja, je pa težko dokazljivo. V Sloveniji ni odmevnega primera, ko bi ponudniki dokazali omejevanje konkurence. Za marsikatero podjetje je dokazovanje nezakovitosti strokovno in časovno prezahtevno delo, strošek pa izredno velik.

6.3 PRIMER CELOTNEGA RAZPISNEGA POSTOPKA

Razpisni postopek se nanaša na oddajo javnega naročila za izbiro izvajalca v odprtem postopku za izvajanje servisiranja in kalibracije merilnih naprav za enoletno obdobje.

Naročnik je oddal povabilo k oddaji ponudbe na osnovi objave v Uradnem listu Republike Slovenije dne 20. 4. 2007. Kot ponudnik se je javila tudi družba Elektroservisi. Pri oddaji naročila je bilo potrebno upoštevati sledeča navodila (interni viri podjetja):

1. **Zakoni in drugi predpisi, na podlagi katerih se izvaja javno naročilo:** Javni razpis za izbiro ponudnika po odprtem postopku se je izvajal na podlagi 33. člena zakona o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštnih storitev - ZJNVETPS (UL RS 128/06). Poleg citiranih zakonov so se upoštevali še naslednji zakoni in predpisi:
 - zakon o javnem naročanju,
 - zakon o reviziji postopkov javnega naročanja,
 - zakon o prenosu nalog nekaterih vladnih služb na ministrstva,
 - direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in Sveta EU z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov javnih naročil naročnikov v vodnem, energetske in transportnem sektorju ter sektorju poštnih storitev,
 - zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o izvrševanju proračuna RS za leto 2006 in 2007,
 - zakon o graditvi objektov,
 - zakon o tehničnih zahtevah za proizvode in o ugotavljanju skladnosti,
 - zakon o meroslovju,
 - pravilnik o merilnih instrumentih,
 - obligacijski zakonik,
 - zakon o davku na dodano vrednost,
 - zakon o pravnem postopku,
 - zakon o javnih financah,
 - vsa pozitivna zakonodaja, ki ureja področje, kamor sodi naročilo.
2. **Jezik ponudbe:** Ponudba in spremljajoči dokumenti se zapišejo v slovenskem jeziku.
3. **Navedba, kdaj ponudnik šteje ponudbo za popolno:** Popolna ponudba je ponudba, ki je pravočasna, formalno popolna, sprejemljiva, pravilna in primerna.
4. **Vsebina ponudbe:** V ponudbeni dokumentaciji so morali biti dokumenti razvrščeni po spodnjem vrstnem redu. Obrazci za posamezni dokument so bili priloženi razpisni dokumentaciji. Ponudba je morala obvezno vsebovati:
 - izpolnjen obrazec »Ponudba«,
 - ponudbeni predračun z rekapitulacijo v zahtevani obliki,
 - tehnično ponudbo, izdelano v skladu z razpisno dokumentacijo in razpisnimi pogoji,
 - pisno izjavo ponudnika v zvezi z njegovo registracijo,
 - pisno izjavo ponudnika v zvezi z njegovo kaznovanostjo in njegovim poslovanjem,
 - dokazilo o poravnanih davkih in prispevki, v skladu s predpisi RS, ki so v pristojnosti DURS-a in ni starejše od 30 dni,
 - BON-1 ponudnika, ki ni starejši od 30 dni,
 - garancijo za resnost ponudbe v višini 4.200,00 evrov,
 - pisno izjavo ponudnika o predložitvi garancije za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti v višini 10 % pogodbene vrednosti, ki jo izvajalec izda takoj po

opravljeni zadnji storitvi servisiranja in kalibriranja merilnih naprav kot jamstvo za brezhibnost in funkcionalnost izvedene storitve v garancijski dobi (ponudnik je lahko predložil garancijo, izdano s strani banke ali zavarovalnice),

- pisno izjavo ponudnika o sposobnosti,
- pisno izjavo proizvajalca o skladnosti z zakonom o tehničnih zahtevah za proizvode in o ugotavljanju skladnosti,
- dokazilo o akreditaciji merilnega laboratorija,
- pogodbo s proizvajalcem merilno-krmilnih naprav o zagotavljanju servisiranja,
- pisno izjavo ponudnika, da mu zakon ne prepoveduje sklenitve pogodbe,
- pisno izjavo ponudnika o nezavajajočih podatkih,
- pisno izjavo ponudnika o sprejemu pogojev razpisa,
- potrjen vzorec pogodbe,
- dokazila o izpolnjevanju drugih - posebnih pogojev, navedenih v razpisni dokumentaciji.

5. Ugotavljanje sposobnosti ponudnika: Naročnik je priznal sposobnost ponudniku na osnovi predložitve naslednjih dokazil oziroma izpolnjevanja pogojev:

- pisne izjave ponudnika v zvezi z njegovo registracijo,
- pisne izjave ponudnika v zvezi z njegovo kaznovanostjo in njegovim poslovanjem,
- dokazila o poravnanih davkih in prispevkih v skladu s predpisi RS, ki so v pristojnosti DURS-a, in ni starejše od 30 dni,
- BON-1 obrazec ponudnika, ki ni starejši od 30 dni (na osnovi podatkov iz tega dokumenta naročnik preveri njegovo ekonomsko-finančno sposobnost),
- garancije za resnost ponudbe v višini 4.200,00 eurov,
- pisne izjave ponudnika o predložitvi garancije za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti v višini 10 % pogodbene vrednosti,
- pisne izjave o predložitvi garancije za odpravo napak v garancijski dobi v višini 10 % pogodbene vrednosti,
- pisne izjave ponudnika o sposobnosti, s katero dokazuje zadostno prosto kadrovsko zmogljivost usposobljenih delavcev ter zadostno tehnično opremljenost za izvedbo naročila,
- pisno izjavo proizvajalca o skladnosti z zakonom o tehničnih zahtevah za proizvode,
- da je predložil dokazilo o akreditaciji merilnega laboratorija,
- da je predložil pogodbo s proizvajalcem merilno naprav o zagotavljanju servisiranja,
- pisne izjave ponudnika, da mu zakon ne prepoveduje sklenitve pogodbe,
- pisne izjave ponudnika o nezavajajočih podatkih iz svoje ponudbe,
- pisne izjave ponudnika o sprejemu pogojev razpisa,
- da tehnično ponudbo pripravi v skladu s tehničnimi razpisnimi pogoji
- da nudi rok za izvedbo posameznega naročila za največ 10 dni,
- da nudi garancijski rok za posamezno opravljeno storitev za najmanj 12 mesecev,
- da nudi rok plačila posameznih faktur za najmanj 60 dni,
- da sprejme oziroma potrdi vzorec pogodbe z vsemi njenimi določili.

Razpisno dokumentacijo je bilo možno dobiti v elektronski obliki na spletnem naslovu ali na sedežu naročnika ob predhodnem plačilu stroškov. Naročnik si je pridržal pravico, da najkasneje 6 dni pred rokom za oddajo ponudb modificira razpisno dokumentacijo na lastno pobudo ali pa kot odgovor na zahteve za pojasnila.

Ponudbo je bilo potrebno predložiti v dveh izvodih, in sicer osebno ali po pošti. Ponudba je morala prispeti v vložišče naročnika do navedenega datuma v zaprti ovojnici, opremljeni z naslovom naročnika in oznako »Javni razpis JN 04/07 – Ponudba Izvajanje servisiranja in kalibracije merilnih naprav za enoletno obdobje 2007 – 2008 - Ne odpiraj!«. Zaželeno je bilo, da so vsa zahtevana dokazila oziroma dokumenti ločeni s pregradnimi listi, na katerih so navedeni naslovi posameznih poglavij. Ponudbena dokumentacija je morala biti prelučnjana, povezana z vrstico in zapečatenjena.

Pri odpiranju ponudb so lahko sodelovali s pisnim pooblastilom pooblaščenih predstavniki ponudnikov. O odpiranju se je vodil zapisnik, ki so ga takoj po končanem odpiranju podpisali člani komisije in prisotni pooblaščenih predstavniki ponudnikov. Naročnik je izbral najugodnejšega ponudnika na podlagi najnižje skupne ponudbene cene, ki je morala biti fiksna in izražena v evrih brez DDV; V ponudbi je moral biti naveden točen rok, do katerega ponudba velja. V ceni so bili upoštevani naslednji elementi:

- kontrolni pregled,
- servisiranje,
- kalibracija,
- overovitev,
- potrebni material,
- transport merilnih naprav med naročnikom in izvajalcem,
- stroški dokumentacije,
- stroški priprave in pošiljanja datotek o stanju merilnih naprav,
- strošek pridobitve garancij in drugih dokazil.

V primeru, da naročnik od neizbranih ponudnikov v 10 dneh po prejemu odločitve o oddaji naročila ne prejme zahteve po reviziji postopka oddaje javnega naročila, izbranega ponudnika pozove k sklenitvi pogodbe. Izbrani ponudnik je bil dolžan v roku 8 dni po prejemu poziva k podpisu pogodbe pristopiti k njeni sklenitvi (vzorec pogodbe je v prilogi diplomskega dela).

Zahtevana veljavnost ponudbe je bila 120 dni od datuma odpiranja ponudb. Naročnik je ponudniku dopustil možnost dopolnitve ponudbe v primeru, da je ugotovil, da je ponudba formalno nepopolna. Pri dopolnitvi ponudbe ponudnik ne sme spreminjati svoje cene in ponudbe v okviru meril ter tistega dela ponudbe, ki se veže na tehnične specifikacije predmeta javnega naročila.

Vsi ponudniki so se obvezali, da bodo s pogodbo prevzete obveznosti opravili strokovno in kakovostno po vseh veljavnih predpisih in standardih, sicer bodo odgovarjali za vso škodo, ki bi jo imel naročnik zaradi nekvalitetne ali nepravočasne izvedbe pogodbenih obveznosti.

Zahtevek za revizijo lahko vloži poleg zakonsko določenih državnih organov (javni interes) vsaka oseba, ki ima ali je imela interes za dodelitev naročila in ji je bila ali bi ji lahko bila povzročena škoda zaradi ravnanja naročnika, ki se v zahtevku za revizijo navaja kot kršitev naročnika v postopku oddaje javnega naročila. Zahtevek za revizijo se lahko vloži na vseh stopnjah oddaje javnega naročila oziroma v 10 dneh po prejemu naročnikove odločitve o oddaji naročila oziroma dodatne obrazložitve te odločitve. V zakonu o reviziji postopkov javnega naročanja (UL RS št. 95/05, 78/06) so opredeljeni pogoji za vložitev zahtevka in načini revidiranja. Vlagatelj je moral vložiti zahtevek za revizijo pri naročniku, s kopijo zahtevka pa obvestiti ministrstvo za finance. Zahtevek za revizijo je bilo možno vročiti po pošti priporočeno s povratnico ali v elektronski obliki, če je bil overjen s kvalificiranim potrdilom. V primeru zahtevka za revizijo je bilo potrebno plačati takso v višini 417,29 eurov.

Naročilo običajno dobimo na osnovi naših referenc (kakovosti, hitrosti izvedbe, cene, ki v določenih primerih ni pogoj za pridobitev posla), največkrat pa zaradi dolgoletnih poznanstev med naročnikom in izvajalcem. Pri kandidiranju na navedenem javnem razpisu smo bili uspešni. Celotno javno naročilo je bilo izvedeno brez neskladij, tako da ni bila unovčena nobena garancija. Na javnih razpisih smo sicer v poprečju uspešni v 65 %. Najmanjše možnosti za uspeh imamo pri projektih, ker so manjši izvajalci konkurenčnejši in hitrejši. Seveda je pri vsaki kandidaturi potrebna določena mera lobiranja, saj je, v nasprotnem primeru, možnost za uspeh minimalna. Že predhodno je smiselno navezati stike z naročnikom ter mu aktivno svetovati že pri sestavi razpisnih pogojev. Žal je taka praksa pogosta, zato imajo manjši konkurenti otežen položaj pri vstopanju na trg javnih naročil.

V našem podjetju se s ponodbami za javna naročila ukvarjajo v sektorju marketing – komercialisti, in sicer v tesni povezavi s strokovnjaki s področja, na katerega se javno naročilo nanaša. Priprava ponudbe traja do 7 dni. Pri splošnem delu javnega razpisa je potrebno pripraviti originalne ali overjene kopije dokumentov po spisku in po zahtevanem vrstnem redu. Razne izjave in priloge je treba žigosati in parafirati s strani zastopnika podjetja (direktorja). Na nekatere zahtevne dokumente je treba čakati nekaj dni (npr. bančno garancijo za resnost ponudbe, mnenje pooblaščenega revizorja, izkaze finančnih kazalnikov podjetja - BON1, BON2 ...). Ti zahtevni dokumenti predstavljajo ponudniku določen strošek (stroški izdaje, kopiranja, overitve pri notarju, bančne garancije). Posebno zahtevna in draga je priprava tehnične dokumentacije, atestov, certifikatov in prospektnega materiala.

Po naših ocenah je strošek ene udeležbe v povprečju 1.500 eurov. Bančna garancija doseže okoli 3 % potrebnih sredstev od višine garancije za posamezno javno naročilo. To pomeni, da banke podjetju vežejo sredstva v tej višini in z njimi do konca pogodbe ne more razpolagati. Tako veliki stroški, ki lahko pomenijo pet mesečnih povprečnih bruto plač enega delavca, odvrtaajo manjša podjetja od neposrednega konkuriranja na trgu javnih naročil in jih silijo v odvisnost od velikih podjetij.

Kljub navedenemu je konkuriranje za javna naročila poslovno smiselno, čeprav je borba med podjetji za poslovno sodelovanje z državo velika, kruta in pogosto na meji zakona. V poslovnem svetu prevladuje mnenje, da če država zaupa

določenemu podjetju, ki se izkaže v sodelovanju z njo, mu lahko zaupa tudi ostalo gospodarstvo. Podjetje pridobi pomembne reference, kar olajšuje vstopanje in delovanje na trgu. Navedeno potrjuje postavljeno hipotezo iz uvoda naloge.

7 ZAKLJUČEK

Kot v večini razvitih držav po svetu se tudi v Republiki Sloveniji javnim naročilom z leti pripisuje vse večji gospodarski pomen, saj gre za enega najpomembnejših instrumentov spodbujanja gospodarske rasti in pozitivne tržne konkurence. Javna naročila povečujejo finančno disciplino v državi, zmanjšujejo korupcijo in povečujejo tuje neposredne naložbe. Povečana konkurenca med podjetji pozitivno vpliva na povečanje specializiranosti, razvoja in inovativnosti podjetij, na povečanje podjetniških priložnosti, na racionalizacijo stroškov podjetij, posledično pa tudi na povečanje obsega izvoza iz države ter zmanjšanje javnofinančnih odhodkov.

Zgodovina urejanja področja javnih naročil v Sloveniji sega v leto 1997, ko je bil sprejet prvi zakon o javnih naročilih. Namen sprejetja zakona je bil zagotoviti večjo konkurenčnost med ponudniki in obenem doseči večjo transparentnost poslovanja naročnikov. Do danes je bila zakonodaja s tega področja nekajkrat spremenjena in dopolnjena. Potrebno je poudariti, da zaradi članstva v EU Republika Slovenija pri postavljanju pravil in zakonov v postopkih javnega naročanja ni povsem avtonomna, saj mora uresničevati cilje in zahteve evropskih predpisov s tega področja. Trenutno so v Republiki Sloveniji v veljavi trije zakoni, ki določajo ravnanja naročnikov in ponudnikov pri javnem naročanju:

- zakon o javnih naročilih,
- zakon o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitve in
- zakon o reviziji postopkov javnega naročanja.

Pravila in postopki v procesu javnega naročanja so zahtevni tako v časovnem kot v vsebinskem smislu. Jedro vsakega javnega naročila je javni razpis, ki je lahko objavljen v tiskanih in/ali elektronskih medijih. Tudi slovenska javna naročila se objavljajo na portalu Uradnega lista Evropske unije.

Trg javnih naročil ima pomemben vpliv tako na celotno gospodarstvo kot na posamezno podjetje. Udeleženci vstopajo v razmerja, ki so vsebinsko, pravno in finančno zahtevna. Ker je obseg javnih naročil, tako v Sloveniji kot v ostalih gospodarstvih, merjen v odstotku odhodkov proračuna, zelo velik in se zadnja leta celo povečuje, je prav učinkovito pravno varstvo za delovanje sistema javnega naročanja še kako pomembno, saj povečuje skrbnost naročnikov in jih odvrča od kršitev, na trgu pa povečuje konkurenčnost. V postopku oddaje javnih naročil lahko pride do kršitev postopka, zato je potrebno udeležencem postopka nuditi pravno varstvo in omogočiti nadzor nad dejanji skozi vse faze oddaje javnega naročila. Kot obliko pravnega varstva zakon o reviziji postopkov javnega naročanja določa revizijo postopkov oddaje javnih naročil, o katerih odloča Državna revizijska komisija za javna naročila kot neodvisno strokovno telo. Država mora zagotavljati svoboden in konkurenčen trg javnih naročil, ki omogoča enakopraven dostop vsem zainteresiranim ponudnikom, saj s tem spodbuja enakomeren in ustrezen razvoj celotnega gospodarstva.

Slovenija je »na pol poti« v tej smeri. V praksi podjetja pogosto naletijo na različne pasti in neskladja pri postopkih javnih naročil. Eden izmed odmevnih primerov neskladij in zavlačevanja pri oddaji javnega naročila je predor Markovec. Celoten postopek traja od leta 2006 in ni bil končan do začetka leta 2009. Tudi v javnosti marsikdaj prevladuje mnenje, da dogajanja na trgu javnih naročil niso »kristalno čista« ter da se pogosto kažejo indici, ki lahko povzročijo sum korupciji in ostalih nepravilnostih na tem področju. Navedeno opažam tudi pri svojem delu, saj družba, v kateri sem zaposlen, deluje tudi na trgu javnih naročil.

V delu je bilo izpostavljeno, da svoboden in konkurenčen trg javnih naročil, ki omogoča enakopraven dostop vsem zainteresiranim ponudnikom in ki ga zagotavlja država, spodbuja enakomeren in ustrezen razvoj celotnega gospodarstva. Hipotezo lahko potrdimo, seveda ob zagotavljanju zgornjih predpostavk in spoštovanju zakonskih določil. Država ima zaradi svoje velike ekonomske moči, obsežnih in zelo raznovrstnih potreb, ki so mnogokrat tudi stalne, močno vlogo na segmentu povpraševanja in je zato v primerjavi z drugimi povpraševalci, pa tudi ponudniki v privilegiranem položaju. Za konkretno podjetje ima uspešna udeležba na javnem razpisu poleg velikega finančnega učinka tudi marketinški učinek (reference), zato je ta trg kljub svoji specifikki, zapletenim postopkom in močnim lobijem izredno zanimiv.

LITERATURA

1. ČERNIGOJ, Peter. Javna naročila - posvet s področja javnih naročil. Gea Colege, Ljubljana, 1997.
2. ČERNIGOJ, Peter. Priprava ponudb in pridobivanje poslov od javnih naročnikov. Izobraževalno središče Miklošič, Ljubljana, 1999.
3. ERŽEN, Tina. Sekundarne politike pri javnem naročanju. Pravna praksa, Ljubljana, 2001, let. 20, št. 15, str. 6.
4. JEKOVEC, Sonja. Pravna ureditev javnih naročil in postopki oddaje javnih naročil v državni upravi. Fakulteta za organizacijske vede, Kranju, 1999.
5. KEKEC, Maja. Javna naročila male vrednosti s splošni bolnišnici Maribor. Ekonomsko poslovna fakulteta, Maribor, 2005.
6. SETNIKAR-CANKAR, Stanka, PEVCIN, Primož, KLUN, Maja, ANDOLJŠEK Žiga, ARISTOVNIK, Aleksander. Ekonomika javnega sektorja in proračunsko financiranje. Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2005.
7. BIZJAK, Marjeta. Prednosti in slabosti javnega naročanja v Sloveniji. Ekonomska fakulteta Ljubljana, Ljubljana, 2007.
8. MUŽINA, Aleksij, VESEL, Tomaž. Zakon o javnem naročanju (ZJN-2) in Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju postnih storitev (ZJNVETPS) s pojasnili členov, pravom EU ter pravno prakso. Nebra, Ljubljana, 2007.
9. MUŽINA, Aleksij. Revizija javnih naročil. Legat, Ljubljana, 2005.
10. PRIMEC, Blanka. Zakon o javnih naročilih (ZJN-1) s komentarjem. Bonex, Ljubljana, 2000.
11. JEKOVEC, Sonja. Pravna ureditev javnih naročil in postopki oddaje javnih naročil v državni upravi. Fakulteta za organizacijske vede, Kranj, 1999.
12. ŠEST, Bogomil. Trg javnih naročil in razvoj malega gospodarstva. Fakulteta za družbene, Ljubljana, 2007.
13. TROFENIK, Marko. Javna gospodarska služba. Pravna fakulteta, Ljubljana, 2007.
14. VODLAN, Brigita. Izvajanje javnih naročil v Sloveniji s primerom naročila male vrednosti v izbrani organizaciji. Ekonomska fakulteta, Ljubljana, 2007.

VIRI

1. European Union. URL=[«http://europa.eu/»](http://europa.eu/). 12.11. 2008.
2. G. B. Odločitev o usodi razpisa za predor Markovec v treh dneh. Finance, 2008, št. 158, str. 12
3. G. B. Predor Markovec bo mogoče dobil graditelja. Finance, 2009, št. 4, str. 7.
4. Informativni povzetki dejavnosti EU.
URL=[«http://europa.eu/pol/singl/overview_sl.htm»](http://europa.eu/pol/singl/overview_sl.htm). 12.11. 2008.
5. Internal market.
URL=[«http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/index_en.htm»](http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/index_en.htm). 7.12.2008.
6. Interni viri podjetja Elektroservisi d.d.
7. M. M. Kako je Dars zavrnil SCT pri predoru Markovec. Finance, 2008, št. 111, str. 4.
8. Portal Javna naročila. URL=[«http://www.mju.gov.si/si/javna_narocila/»](http://www.mju.gov.si/si/javna_narocila/). 17.10.2008.
9. Predstavite TED. URL=[«http://ted.europa.eu»](http://ted.europa.eu). 17.10. 2008.
10. Predstavitev Dkom. URL=[«http://www.dkom.si/»](http://www.dkom.si/). 22.11. 2008
11. Public Procurement.
URL=[«http://europa.eu/publicprocurement/index_en.htm»](http://europa.eu/publicprocurement/index_en.htm). 7.12. 2008.
12. Public works contracts, public supply contracts and public service contracts.
URL=[«http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l22009.htm»](http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l22009.htm). 17.10. 2008
13. Simap-portal evropskih javnih naročil.
URL=[«http://simap.europa.eu/index_sl.html»](http://simap.europa.eu/index_sl.html). 17.10.2008
14. Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006.
URL=[«http://www.mf.gov.si/slov/javnar/statisticno_porocilo_2006.pdf»](http://www.mf.gov.si/slov/javnar/statisticno_porocilo_2006.pdf). 30.11.2008.
15. Š. J. Komisija ugodila SCT in razveljavila zmago Italijanov objavljeno. Finance, 2008, št. 78, str. 6.
16. Š. J. Veliko zanimanje graditeljev. Finance, 2007, št. 173, str. 5.
17. TED-Dnevna elektronska javna naročila: praktični vodnik,
»http://publications.europa.eu/tenders/index_sl.htm«. 17.10.2008
18. Uradni list RS - e objave. URL=[«http://www.enarocanje.si/»](http://www.enarocanje.si/). 12.11. 2008.
19. Zakon o javnem naročanju Ur. list št.128/2006.
20. Zakona o javnem naročanju na vodnem, energetskem, transportnem področju in področju poštnih storitev Ur. list št.128/2006.
21. Zakon o reviziji postopkov javnega naročanja Ur. list št.99/2004.
22. Ž. M. Javno naročilo: vztrajati ali upati na izbiro pri naslednjem naročilu. Finance, 2008, št. 158, str. 11.
23. Ž. M. Kaj ponudnik po neuspešnem sodelovanju pri javnem naročilu sploh lahko stori, Finance, 2007, št. 165, str. 12.
24. Ž. M. Kateri javni razpisi čakajo gradbince. Finance, 2008, št. 34, str. 7

SEZNAM SLIK IN TABEL

Slika 1: Elementi javnega sektorja	5
Slika 2: Porazdelitve vrednosti javnih naročil v RS za leto 2006.....	22
Slika 3 Prikaz informacijskega sistema za javna naročila v EU	27
Slika 4: Postopek pravnega varstva pri javnih naročilih	34
Slika 5: Organigram družbe Elektroservisi d. d.....	44
Tabela 1: Merila za izbiro postopka javnega naročanja	17
Tabela 2: Porazdelitve vrednosti javnih naročil v RS za leto 2006	23
Tabela 3: Deset največjih naročnikov v postopku javnega naročanja v RS v letu 2006	24

PRILOGA

POGODBA ŠT.

ki jo skleneta

KUPEC:

in

PRODAJALEC: _____

ki ga zastopa:

(v nadaljevanju: prodajalec)

Transakcijski račun št.: _____

Identifikacijska številka: _____

Matična številka: _____

PREDMET POGODBE:

IZVAJANJE SERVISIRANJA IN KALIBRACIJE MERILNIH NAPRAV ZA ENOLETNO OBDOBJE 2007/2008

1. PREDMET POGODBE

1. člen

Na podlagi izvedenega odprtega postopka št. _____ in sklepa naročnika št. _____ z dne _____ je izbran najugodnejši izvajalec izvedbe naročila

»IZVAJANJE SERVISIRANJA IN KALIBRACIJE MERILNIH NAPRAV ZA ENOLETNO OBDOBJE 2007/2008«

po ponudbi izvajalca št. _____ z dne _____, ki je sestavni del te pogodbe.

Storitev kontrolnega pregleda indukcijskega števecja se šteje za zaključeno, ko se izdela in posreduje naročniku elektronsko poročilo merilnih rezultatov. Merilni rezultati (protokoli) kontrolnega pregleda pred servisom indukcijskih števecjev in kontrolnega pregleda v postopku overitve vseh ponovno overjenih merilnih naprav morajo biti na razpolago preko spletnega portala izvajalca ali v drugi enakovredni obliki v roku 7 dni po izvedbi posamezne storitve.

2. POGODBENA VREDNOST

2. člen

Po ponudbenem predračunu št. _____, ki je sestavni del te pogodbe, znaša skupna pogodbeno vrednost:

Skupna ponudbena vrednost	€
DDV 20 %	€
POGODBENA VREDNOST	€

z besedo: 00/100 evrov

Cena je fiksna in upošteva naslednje elemente:

- kontrolni pregled,
- servisiranje,
- kalibracija,
- overovitev,
- potrebni material,
- *transport merilnih naprav med naročnikom in izvajalcem (lokacija je skladišče v Domžalah),*
- stroški dokumentacije,
- stroški priprave in pošiljanja datotek o stanju merilnih naprav,
- strošek pridobitve garancij in drugih dokazil.

Ponudnik se zavezuje storitev izvršiti fco območje naročnika.....
Eventuelni večji obseg (do 20 %) od razpisanih del se obračuna po enakih kalkulacijskih osnovah kot dela iz pogodbenega obsega.

Davek na dodano vrednost mora biti naveden ločeno. Navedena mora biti skupna vrednost ponudbe. V primeru nudenja morebitnih popustov naj bodo leti navedeni v ponudbi.

3. PLAČILNI POGOJI

3. člen

Pogodbeni stranki se dogovorita za plačilni rok dni (min. 60 dni!) od dneva izstavitve posamezne fakture.

Stroški zamenjave nadomestnih delov in dodatnih del na merilih ter overitve naj se na računu prikažejo ločeno, skladno s priloženim cenikom. Ob računu mora izvajalec

na dobavnici podrobno definirati opis servisiranih oz. overjenih naprav (tip naprave, šifra naprave, serijska. št. naprave, leto izdelave, leto zadnjega žigosanja).

Izvajalec je dolžan naročniku izstaviti posamezno fakture v 3 (treh) izvodih.

4. ROKI

4. člen

Storitev se izvaja sukcesivno tekom celega enoletnega obdobja 2007/2008 z rokom opravljene storitve do največ dni (največ 10 dni!) od prejema posameznega naročila.

5. POGODBENE KAZNI

5. člen

Če je izvajalec po lastni krivdi v zamudi, ima naročnik pravico zahtevati od izvajalca za vsak zamujeni koledarski dan pogodbeno kazen v višini 0,5 % (pol odstotka) vrednosti naročila do največ 10 % (deset odstotkov) vrednosti posamezne storitve.

Naročnik ima pravico uveljavljati poleg pogodbene kazni, navedene v prejšnjem odstavku, tudi vso dejansko nastalo škodo zaradi zamude izvajalca.

6. OBVEZNOSTI IZVAJALCA

6. člen

Izvajalec se obvezuje, da bo:

- opravil storitev strokovno, pravilno, vestno v skladu s standardi in zakon;*
Izvajalec je odgovoren za kakovost opravljenih storitev,
- izvršil storitev v dogovorjenem roku,*
- sproti obveščal naročnika o tekoči problematiki in nastalih situacijah, ki bi lahko vplivale na izvršitev prevzetih obveznosti,*
- skrbno varoval podatke, do katerih bo imel dostop med realizacijo pogodbe, in jih obravnaval kot poslovno skrivnost,*
- upošteval zahteve in določila javnega razpisa,*
- v kolikor bo pri izvajanju obveznosti poškodoval merilne naprave jih nadomesti z novimi..*

7. FINANČNO ZAVAROVANJE

7. člen

Izvajalec bo v roku najkasneje 10 dni po podpisu pogodbe izročil naročniku garancijo za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti v višini 10 % pogodbene vrednosti po 2. členu te pogodbe kot pogoj za veljavnost pogodbe.

Naročnik ima pravico unovčiti garancijo za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti v višini njene vrednosti, če izvajalec pogodbene obveznosti ne bo izpolnil v dogovorjeni količini, kakovosti ali roku.

Ta garancija se sprostí po izpolnitvi vseh pogodbenih obveznosti izvajalca oz. 61 (enainšestdeseti) dan po poteku veljavnosti pogodbe.

Izvajalec mora takoj po opravljeni zadnji storitvi servisiranja in kalibriranja merilnih naprav izročiti naročniku garancijo za odpravo napak v garancijskem roku v višini 10 % celotne pogodbene vrednosti kot jamstvo za brezhibnost in funkcionalnost opreme v garancijski dobi. Garancija se sprostí 30 dni po preteku garancijskega roka.

8. GARANCIJA – REKLAMACIJE

8. člen

Izvajalec daje naročniku garancijo za kakovostno opravljene storitve mesecev (najmanj 12 mesecev!) od dneva opravljene storitve.

Izvajalec se obvezuje rešiti reklamacije naročnika na kakovost izvedenih storitev v roku 10 dni od prejema obvestila naročnika. Izvajalec ne bo priznal reklamacij napak v garancijskem roku, ki bi nastale zaradi nestrokovne ali nepravilne manipulacije z blagom s strani kupca, prav tako pa tudi ne škode, ki je posledica delovanja višje sile ali tretjih oseb.

Naročnik ima pravico unovčiti garancijo za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti v višini njene vrednosti, če ponudnik v rokih, določenih v pogodbi, ne odpravi reklamiranih pomanjkljivosti.

9. OBVEZNOSTI NAROČNIKA

9. člen

Naročnik se obvezuje:

- nuditi izvajalcu informacije in podatke , ki so potrebni za izvedbo storitev,
- sodelovati z izvajalcem po določenih pogodbene z namenom, da bo storitev opravljena v obojestransko korist in zadovoljstvo,
- tekoče obveščati izvajalca o vseh spremembah in novo nastalih situacijah,
- omogočiti izvajalcu pravočasno nemoteno izvajanje pogodbenih obveznosti,
- varovati kot poslovno skrivnost vse podatke, ki jih izve od izvajalca,

- *poravnati svoje obveznosti do izvajalca v rokih, določenih v tej pogodbi.*

10. VIŠJA SILA

10. člen

Pogodbena stranka je prosta odgovornosti za škodo, ki bi nastala zaradi neizpolnitve ali zamude pri izpolnjevanju pogodbenih obveznosti, če bi po sklenitvi pogodbe nastopile okoliščine, ki jih pogodbena stranka ni mogla predvideti, preprečiti, niti jih odpraviti oz. se jim izogniti (višja sila).

Pogodbena stranka, na katere strani je nastala škoda zaradi višje sile, je dolžna obvestiti nasprotno pogodbeno stranko o nastopu in prenehanju višje sile. To mora storiti v 3 (treh) dneh po nastopu oziroma prenehanju in predložiti verodostojne dokaze o obstoju ter trajanju višje sile.

Pogodbeni roki se podaljšajo najmanj za dobo trajanja višje sile. Pogodbeni stranki pisno določita nove pogodbene roke.

11. RAZVEZA POGODBE

11. člen

Vsaka od strank lahko zaradi upravičenih razlogov odpove pogodbo.

Naročnik lahko odpove pogodbo:

- *če je proti izvajalcu uvedena prisilna poravnava ali stečaj,*
- *če je izvajalec brez krivde naročnika v zamudi s pogodbenimi obveznostmi in jih tudi v primernem dodatnem roku ni izvedel.*

Odpoved je potrebno podati pismeno. Po razvezi lahko izvajalec nedokončano dobavo prepusti v izvršitev drugemu izvajalcu, naročnik pa mu je dolžan povrniti vso škodo, ki mu je nastala.

Naročnik lahko odpove pogodbo, če izvajalec opusti dolžnosti iz 6. člena te pogodbe in s tem izvajalcu onemogoči izvršitev del. Odpoved mora naročnik podati v pisni obliki. Dotedanje storitve se obračunajo po pogodbenih cenah.

Če stranki sporazumno razdreta pogodbo, sporazumno rešujeta vsa sporna vprašanja, ki nastanejo v zvezi z razdrtjem pogodbe. V primeru, da naročnik odpove pogodbo iz razlogov navedenih zgoraj oziroma da pride do sporazumne razveze

pogodbe, ima naročnik pravico unovčiti garancijo za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti.

12. REŠEVANJE SPOROV

12. člen

Vsa sporna vprašanja, do katerih bi prišlo med ali v zvezi z izpolnjevanjem pravic in obveznosti po tej pogodbi, bosta pogodbeni stranki reševali prvenstveno na miren, sporazumen način, v duhu dobrega poslovnega sodelovanja in skladno s poslovno moralo. V kolikor stranki ne bi mogli rešiti spora, je za reševanje pristojno Okrožno sodišče v Ljubljani po slovenski zakonodaji.

13. PREDSTAVNIKA POGODBENIH STRANK

13. člen

Pooblaščen predstavnik s strani naročnika je _____.

Naročnikov predstavnik sodeluje z izvajalcem ves čas trajanja pogodbe in mu nudi vse potrebne podatke, ki jih je na podlagi obveznosti iz te pogodbe dolžan dati.

Pooblaščen predstavnik s strani izvajalca je _____.

Izvajalčev predstavnik je dolžan neposredno sodelovati z naročnikovim predstavnikom ves čas trajanja pogodbe.

Pogodbeni stranki sta dolžni obvestiti nasprotno stranko o zamenjavi pooblaščenega predstavnika v roku 3 (tri) dni po zamenjavi.

14. KONČNE DOLOČBE

14. člen

Pogodba postane veljavna, ko jo podpišejo pooblaščen zastopniki obeh pogodbenih strank in ko izvajalec predloži garancijo za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti. Pogodba se sklepa za dobo 12 (dvanajstih) mesecev.

Za vsa razmerja, ki niso podrobneje opredeljena s to pogodbo, veljajo določila Obligacijskega zakonika.

Pogodba je sestavljena v 6 (šestih) izvodih, od katerih prejme 3 (tri) izvode naročnik, 3 (tri) izvode pa izvajalec.

Sestavni del te pogodbe je specifikacija pogodbene cene iz citirane ponudbe ter cenik storitev in cenik dodatnih del na merilih.

Morebitne spremembe in dopolnitve te pogodbe so veljavne le v pisni obliki.

Prilogi:

- Ponudbeni predračun iz JN 04/07
- Cenik storitev in cenik dodatnih del

Datum:.....

Datum:

IZVAJALEC:

NAROČNIK:

TEHNIČNI RAZPISNI POGOJI

PREDMET PONUDBE

Predmet ponudbe je izvajanje servisiranja in kalibracije merilnih naprav, skladno s tehničnimi pogoji po specifikaciji v Tabeli 1:

Tabela 1: Število merilnih naprav, ki jih je potrebno pregledati, servisirati in kalibrirati oz. overiti:

tč.	Vrsta naprave	Enota	Količina
1.	Enofazni enotarifni ind. števec	kos	
2.	Enofazni dvotarifni ind. števec	kos	
3.	Trifazni enotarifni ind. števec	kos	
4.	Trifazni dvotarifni ind. števec	kos	
5.	Trifazni elektronski števec (D)	kos	
6.	Tok. Trans. NN	kos	
7.	Tok. Trans. SN	kos	
8.	Nap. Transf. SN	kos	
9.	Tok. in Nap. Transf. SN (teren)	kpl	
10.	Elektronski števec (D,J)	kos	
11.	Indukcijski števec, transformatorski	kos	
12.	Indukcijski števec, M22 (komplet)	kos	
13.	MTK sprejemnik	kos	
14.	Stikalna ura	kos	
15.	Kontrolni pregled ind. števca	kos	

Podatki o količinah temeljijo na oceni in se lahko spremenijo glede na potrebe naročnika v obdobju, na katerega se naročilo nanaša (do 20 %).

Storitev kontrolnega pregleda indukcijskega števca se šteje za zaključeno, ko se izdela in posreduje naročniku elektronsko poročilo merilnih rezultatov. Merilni rezultati (protokoli) kontrolnega pregleda pred servisom indukcijskih števecov in kontrolnega pregleda v postopku overitve vseh ponovno overjenih merilnih naprav morajo biti na razpolago prek spletnega portala izvajalca ali v drugi enakovredni obliki v roku 7 dni po izvedbi posamezne storitve.

Storitev overitve merilnih naprav obsega posredovanje poročila naročniku.

Zahteve! Tehnična ponudba mora vsebovati:

- **dokazilo o zagotavljanju merilnih rezultatov v skladu s specifikacijo naročnika v prilogi 18 prek spletnega portala,**
- **podroben opis obsega storitev servisiranja ali pregleda in overitve,**
- **podroben opis obsega dodatnih storitev.**

Merilno-krmilna naprava, ki je dana v servis in ponovno overitev in ne izpolnjuje kriterijev iz Tabele 2 se ne **servisira in ne overja**. **Naročnik ni dolžan kriti nikakršnih stroškov servisiranja teh naprav.**

Tabela 2: Zgornje meje skupnih stroškov servisiranja (delo + material) indukcijskih števecv, stikalnih ur in MTK sprejemnikov proizvajalca Iskra, ki ne izpolnjujejo kriterijev za servisiranje, so :

Vrsta naprave	Starost	Zgornja meja skupnih stroškov servisa
Enofazni indukcijski števec	do 10 let	
	od 11 do 20 let	
	od 21 do 30 let	
	nad 30 let	
Trifazni indukcijski števec	do 10 let	
	od 11 do 20 let	
	od 21 do 30 let	
	nad 30 let	
Stikalna ura ali MTK sprejemnik	do 10 let	
	od 11 do 20 let	
	od 21 do 30 let	
	nad 30 let	

Elektronski števeci in merilni transformatorji se ne servisirajo! Neustrezna merilna oprema se vrne naročniku v prvotnem stanju s poročilom pregleda.

*Tipi števecov iz Tabele 3 so na t.ki.« črni listi » in so izločeni iz nadaljnje uporabe. Poleg navedenih tipov števecov se izločijo tudi v tabeli navedeni števeci, ki so bili izdelani **pred letom 1977**. Števcev teh tipov se v nobenem primeru ne servisira. Izvajalec števecov iz tabele 3 vrne naročniku, ki bo izvedel njihov odpis in uničenje.*

Tabela 3

Število faz	Število tarif	Tip števca	
Enofazni	Enotarifni	E3	
		E52B	
		E52C	
		E5B	
		E5C	
		E6C	
		E6F	
		E66C	
		E7C	
		Dvotarifni	E4BD
			E4BDY
			E52BD
			E52CD
			E5BD
E6CD			
E6FD			
E66CD			
E7CD			
Trifazni	Enotarifni	T1B	
		T1BY	
		T21C	
		T2B	
	Dvotarifni	T1BDY	
		T1BD	
		T21BD	
		T21CD	

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Izjavljam, da je diplomsko delo moja avtorska stvaritev in se strinjam z objavo diplome na internetu.

Anton Zaletel

Lektor diplomskega dela: Meta Kmetič